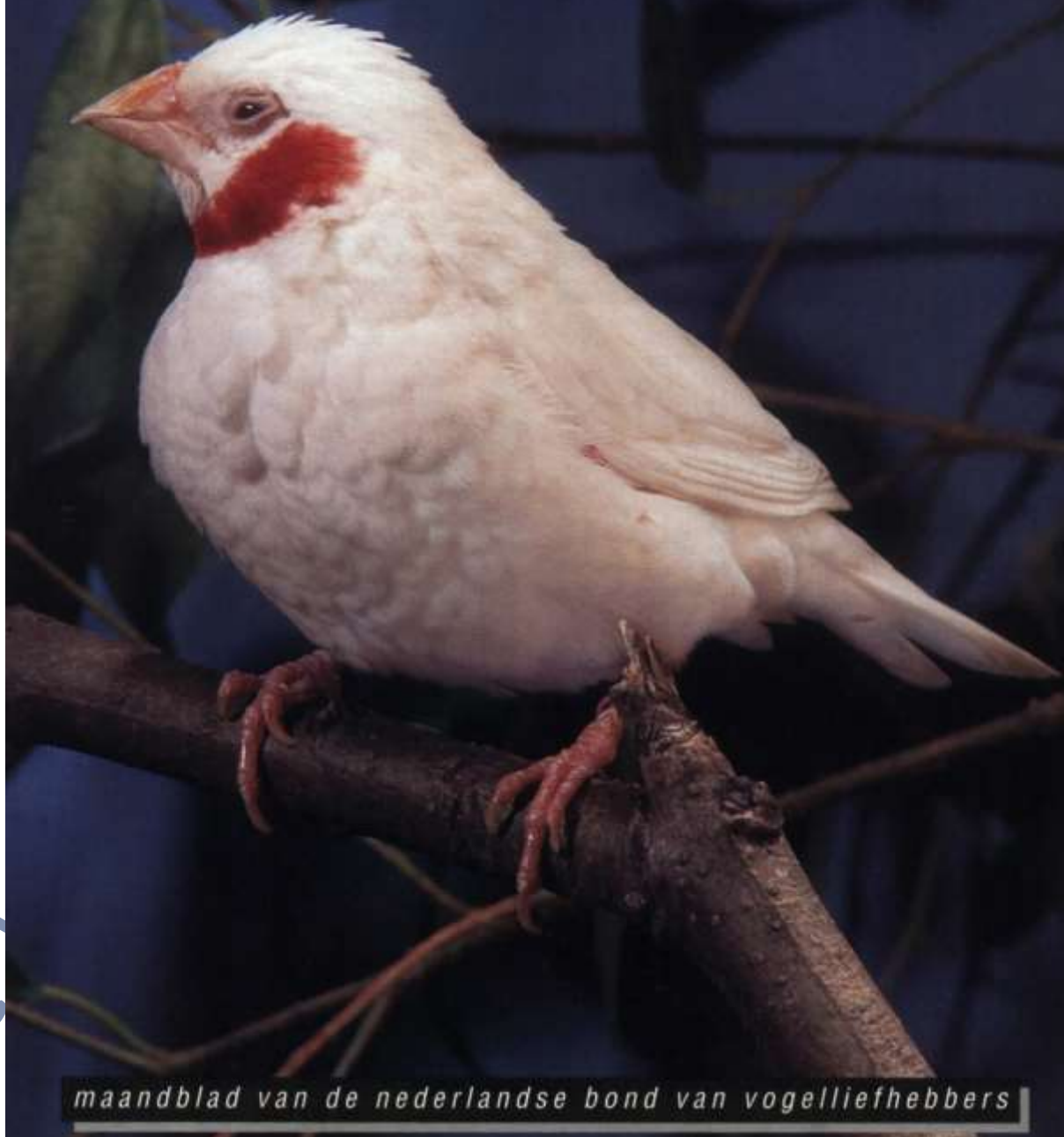

Onze Vogels

56e jaargang no. 11, november 1995

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

ssel

Het is alweer vier jaar geleden, dat ik op de tentoonstelling was in een naburige gemeente en daar een koppel Bandvinken zag, wat ik zonder nadenken kocht. Toen ik ermee thuisgekomen was, bekeek ik de vogels nader. De man bleek een teen te missen en de pop was al een paar jaar oud, maar ja, dan had ik maar beter op moeten letten

De Witte Bandvink

door H.v.Waardenburg
Foto's: Cees Scholtz.

Eigenlijk pasten deze Bandvinken niet bij mijn vogelbestand, want ik kweek alleen papegaaiamadines, zoals Roodkop-, Kortstaart-, Caloria en Geelbonte papegaaiamadines. Toch heb ik in januari 1992 het paar-

tje Bandvinken gekoppeld. Zo te zien klikte het redelijk goed, want na drie weken was het nest klaar. Ik had ze een half-gesloten nestkastje gegeven. Het nest op zich stelde niets voor, tenminste vergeleken met dat van

mijn papegaaiamadines, want die weten niet van ophouden als ze met hun nestbouw bezig zijn.

Een paar weken later hadden ze vijf eieren gelegd. Deze werden overgelegd onder een paartje Japanse meeuwen.

Bij nestcontrole, na tien dagen, bleken er drie eieren bevrucht te zijn. Op de dag, dat ze moesten uitkomen, kon ik de jongen al horen bedelen. Tot mijn verbazing lagen er echter twee zwarte en één wit jong in het nest. Mijn eerste gedachte was, dat dit een Japanse meeuw zou zijn, maar toen ik het beter bekeek, bleek dit niet het geval te zijn.

Na veertien dagen kon je bij de witte Bandvink de rode band al duidelijk zien. Het was dus een man.

Van hetzelfde paartje kreeg ik nog vijf normale jongen en één witte, een pop, maar die ging na zes weken dood.

Inmiddels had ik bij een collega-kweker, G.Morshage hier in Neede, twee poppen gekocht. Toen de witte man zeven maanden oud was, heb ik hem gekoppeld aan één van die twee poppen. Hieruit kreeg ik twaalf normale Bandvinken, die dus split zijn voor wit. Uit de andere pop kweekte ik tien jongen. Meer wilde ik er niet kweken, want anders heb je een hok vol splitten en daar ging het mij niet om.

In 1993 ben ik begonnen met het kweken van split maal split. Dit ging redelijk, maar niet echt goed, want de helft van de witte Bandvinken werd door de Japanse meeuwen niet gevoerd. Misschien lag de oorzaak bij de afwijkende kleur?

Eind 1993 had ik vier witte mannen en

twee witte poppen op stok. De vererving van de witte Bandvinken blijkt dus recessief te zijn, niet-geslachtsgebonden. In 1994 heb ik door omstandigheden weinig gekweekt met de Bandvinken. Dit jaar heb ik wat paartjes in de

broedkooi gedaan, wit maal split, maar de uitkomsten waren slecht: te veel eieren waren onbevruucht. Of de oorzaak ligt bij het gegeven, dat albino's slecht zien, weet ik niet. Volgend jaar probeer ik het in een volière, misschien gaat dat beter.

Met de witte (albino) Bandvinken zijn er nog verschillende toekomstmogelijkheden. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk, een witte te kruisen met een Roodkopamadine. De jongen hieruit zijn vruchtbaar, zodat een witte Roodkopamadine in de toekomst verwacht kan worden.

H.v.Waardenburg
 Borculoseweg 39
 7161 GR Neede
 Tel.: (0545) 29 33 73.

De foto's zijn door Cees Scholtz gemaakt ten huize van de heer H.v.Waardenburg.

UW VRAAG ... ONS ANTWOORD

Graag wil ik u wat vragen over de Diamantvink. Hoe is zijn gedrag? Hoe moet je hem kweken? Er wordt zo verschillend over gesproken. Kun je hem samen houden met sijzen, putters en andere Europese cultuurvogels? Hoe kun je bij Diamantvinken zien, wat een man en wat een pop is?

J.W.E. uit D.

Volgens ons zijn Diamantvinken goed samen te houden met vinkachtigen, zoals sijzen en putters. U moet daarbij echter niet vergeten, dat de Europese vogels veel beter tegen ons Nederlandse klimaat kunnen dan Diamantvinken. Daarom worden Diamantvinken veel meer verwarmd gehouden en dus niet bij Europese cultuurvogels, die immers over het algemeen buiten worden gehouden.

De Diamantvinken stellen niet veel zwaardere eisen dan bijv. Zebra's aan hun huisvesting, voeding en verzorging. Desondanks is het toch wat moeilijker om nakweek te verkrijgen. Met een goede verzorging zal dat toch vrijwel altijd wel lukken. Diamantvinken worden gemakkelijk wat vet. Daarom moeten ze niet teveel en te vet voedsel krijgen en moet er gezorgd worden voor voldoende lichaamsbeweging. Te klein gehuisveste Diamantvinken worden erg gemakkelijk vet en dan kunt u een goede bevruchting, en dus nakweek, wel vergeten.

Het verschil tussen de geslachten is minimaal. De man is wat robuuster en wat feller van kleur en intenser van tekening dan de pop. De verschillen kunnen echter minimaal zijn, zodat u bij een wat fraaiere pop of een wat mattere man gemakkelijk vergissingen maakt. Doorslag geven de zang van de man en uiteraard het eieren leggen van de pop.

In het septembernummer van "Onze Vogels" van 1991 staat een voor u ongetwijfeld lezenswaardig artikel over Diamantvinken.

DE BONTE ZEBRAVINK

Bontvorming is een van de meest voorkomende kleurmutaties bij vogels. Ook tussen de ons bekende wilde vogels zien we regelmatig bonte mussen, merels, kraaien, enzovoort. Bij de koolvogels is de bonte Japanse meeuw wel een van de meest bekende. Ook bij de zebra-vink komt bontvorming voor. In de standaard-eisen worden daarvan twee varianten beschreven. Als eerste is dat de "gewone" bonte met een bontpatroon over het gehele lichaam. De andere is de "getekende", een witte vogel met een gekleurd rugdek. In dit artikel gaan we in op de herkomst van de bonte zebra-vink, op de eisen voor kleur en tekening van bonte en getekende en we geven voor beide enkele kweekaanwijzingen.

Bont in grijs en bruin.

De bonte zebra-vinken zijn ontstaan in 1935 in Denemarken. Hoe deze eerste bonten er precies hebben uitgezien is niet bekend. Het is echter onwaarschijnlijk, dat ze aan de huidige standaard hebben voldaan. Deze eisen een symmetrisch getekende vogel, waarbij alle veervelden voor ca. 50 % wit zijn. Alle veervelden wil zeggen, dat b.v. wangvlek, borsttekening, flanktekening, rugdek en onderlijf voor de helft wit moeten zijn.

Symmetrisch wil zeggen, dat het bontpatroon aan weerszijden van het lichaam hetzelfde moet zijn. Linkeren rechterkant van de vogel moeten als het ware elkaars spiegelbeeld vormen. Het valt niet mee om bonte zebra-vinken te kweken, die aan deze standardeisen voldoen.

Bonte zebra-vinken worden alleen geaccepteerd in kleuren, waarbij geen kwantitatieve reductie van melanine heeft plaatsgevonden. Eenvoudig gezegd, zijn dit de kleuren die niet zijn

opgebleekt. Bonte bleekruggen, maskers, isabellen, pastellen, wangen, enzovoort worden dus niet gevraagd. Voor 1993 werden bonten bij de N.B.v.V. alleen geaccepteerd in grijs en bruin. Sinds dat jaar worden de bonten ook gevraagd in andere kleurslagen, die een volle kleurdiepte laten zien, zoals zwartborsten, oranjeborsten, blackfaces, zwartwangen en hun combinaties. Dit uiteraard alleen in vol grijs of bruin. Tegen deze kleurslagen kent het wit van de bonte een maximaal contrast. De eis, dat ieder veerveld voor ca. 50 % wit moet zijn, is vooral bij de man een moeilijk te realiseren doel. Verder moet het gekleurde deel van de bonte zebra-vink in redelijkheid voldoen aan de kleuren die voor die kleurslag gelden.

Kweekaanwijzingen bont.

De factor die bont veroorzaakt vererft autosomaal recessief ten opzichte van de wildvorm en heeft als symbool "bo". Soms wordt verondersteld, dat

er meerdere erfelijke factoren zijn die bontvorming kunnen veroorzaken. Een feit is in ieder geval, dat kwekers zeer regelmatig bonte jongen in hun nest aantreffen van oudervogels, waarvan ze niet wisten, dat die op enigerlei wijze split waren voor bont. Dit geeft een extra probleem bij de bontkweek. Deze "verrassingsbonten" lijken heel vaak goede kweekvogels te zijn en worden dan ook prompt door bontkwekers in hun stam ingekweekt. Wellicht mede hierdoor is het tot nu toe niet gelukt om het gewenste bontpatroon bij de zebra-vink erfelijk vast te leggen. Integendeel zelfs: bij de bontkweek voldoet slechts een klein aantal schijnbare toevalstreffers aan de gestelde eisen.

Het is gebleken, dat bij de paring bont x bont bij de jongen het witte deel steeds meer gaat overheersen. Hiervoor is het regelmatig nodig, splitvogels te kweken via een van de basis-kleuren. Wij adviseren sterk om dit alleen te doen via grijs of bruin en niet via een van de eerder genoemde, ook geaccepteerde kleurslagen. Hiervoor zijn twee redenen aan te geven. In de eerste plaats zijn de meeste zwartborsten, oranjeborsten, enzovoort, lang niet van de kwaliteit die de gemiddelde grijze of bruine heeft. De splitvogels en vervolgens de bonten hieruit zullen dus ook van een mindere kwaliteit zijn. In de tweede plaats komen er dan ook zwartborsten, zwartwangen, enzovoort, die split zijn voor bont en waardoor de bontfactor ongewild in een stam van deze kleurslagen kan worden ingebracht. Kortom, wij blijven er voorstander van om de bonten alleen in grijs en bruin te kweken.

Getekend grijs en bruin.

Bij de bonte hebben we geschreven, dat het wit de neiging heeft om bij volgende generaties een steeds groter deel van de vogel te beslaan. Hierbij blijkt, dat het rugdek en de donkere flanktekening ter hoogte van de stuit

het langst gepigmenteerd blijven. Zo ontstond na verloop van tijd een redelijk vast verervende bonte, die geheel wit was met uitzondering van het rugdek en de achterste flanktekening. Deze vogel werd door de N.B.v.V. als een aparte kleurslag geaccepteerd en getekende witkop genoemd. Als extra tekening mag deze getekende een gemelaniseerde kap tonen, die als het ware een petje vormt. Dit petje

pop te maken hebben. Dit laatste is net als bij de witten het beste te zien aan de donkerder gekleurde snavel van de man. Alleen de echte kenners zullen aan de kleurdiepte van het grijs of bruin kunnen zien, dat ze met een man of een pop te maken hebben.

Kweekaanwijzingen getekende.

Zoals reeds aangegeven, is de getekende in feite een bonte, maar dan

moet wel los zijn van het gemelaniseerde rugdek. Deze variant heet dan: getekende witkop met kap. Bij de getekende zijn borst, flank en wangen wit en we kunnen hieraan dan ook niet zien, of we met een man of een

met een min of meer vast verervend bontpatroon. Het symbool voor deze factor is daarom eveneens "bo". De kweek van getekenden is een kwestie van selectie binnen deze kleurslag. Veel getekenden hebben last van on-

gewenste bontvorming op bijvoorbeeld de kop. Opvallend is verder, dat de grootte van het zogenaamde zadel vrij constant blijft.

Vaak wordt de kweek van getekenden gecombineerd met die van witten, waarbij de kwekers witten en getekenden aan elkaar paren. Bij de paring van een witte die getekend maskeert met een volle getekende, verkrijgt men 50 % witte en 50 % getekende jongen. De witten uit deze paring hebben minder last van de voor een witte zo gevreesde dunne wangen. De getekenden uit deze paring hebben minder last van de hiervoor genoemde ongewenste bontvorming. Het kan dus voor beide kleurslagen goed zijn om deze kweek te combineren.

Tenslotte.

Bij de bontkweek voldoen slechts weinig zebra-vinken aan de standaard-eisen. Waarschijnlijk is het daarom, dat het gericht kweken van bonte zebra-vinken door de meeste kwekers slechts kort wordt volgehouden. Veel bonten op de tentoonstellingen zijn "toevalsprodukten" van een kweker van b.v. grijs of bruin. Als die vervolgens de prijzen winnen, is er voor de gerichte bontkweker weinig eer te behalen. Helaas weten we daardoor echter nog betrekkelijk weinig van de vererving van het bontpatroon. Ook weten we niet zeker, of we met één of meerdere factoren voor bont te maken hebben. Via gerichte kweek zou hierin meer duidelijkheid kunnen ontstaan.

Anders ligt dat met de getekende: dit bontpatroon ligt wél redelijk vast. Van deze kleurslag kennen we dan ook meerdere ervaren kwekers. Vaak wordt de kweek van de getekende gecombineerd met de kweek van witten. Deze combinatie kan beide kleurslagen ten goede komen.

Tekst: TC/NZC.

Foto's: Ton de Bruijn.

Bij de foto's:

1. Getekend bruin. Een mooi "geblokt" exemplaar met een goede tekening. De broekbevedering had wat uitgebreider mogen zijn.
2. Getekend grijs. Een mooi en fors exemplaar. Ook de kleurdiepte van de gekleurde veervelden is prima.
3. Bonten in grijs. Een fraai koppel. Helaas is de pop wat te wit in de borst. Goed is, dat zelfs de oogstrepen onderbroken zijn. Bij de man zijn deze nog compleet. De bonte tekening van borst, wangvlek en flanktekening ziet er goed uit.

Nuttige wenken bij de kanarifok

door Th.Bruijnaars.
Foto's: J.v.d.Maelen.

Lijnenfok 2

Zwart met gele (goudgroene) kanarie van 26 dagen oud.

Bedenk, dat bij lijnenfok niet altijd alles lukt. We krijgen te maken met werkingen van onbekende erfactoren, vooral in de 1ste en 2de generatie.

Dan komen namelijk door parallele werkingen van de erfactoren versterkingen aan de oppervlakte; niet alleen verbeteringen, maar ook de ongewenste eigenschappen. Maar als alles goed klikt, dan komt u nu al in de cirkel dat uw vogels verbeterd worden.

Als u alles goed gedaan heeft, komt u in de doorfok nabij de 60 % betere vogels. 100 % is niet haalbaar, door onbepaalde werkingen van de erfactoren. Maar deze 60 % zijn ruim voldoende om uw vogelbestand te verbeteren.

Als wij onze vogels van nu eens goed onder de loep nemen, kunnen wij nog veel verbeteringen aanbrengen, in het model, het volume, de bevedering, de bestreping, de kleur, de dieptetinten, de geaardheden, de vermogens, de weerstanden, enz.

Ook gebruikt men lijnenfok, als er een mutatie ontstaat. Een mutatie is in feite een plotselinge, onverklaarbare wijziging in de erfelijkheid. Bij ons op de fokhokken valt een mutatie op en deze wordt bij doorfok in familieverband uitgeprobeerd. Hebben wij het geluk, dat deze erkend wordt, dan hebben we er weer een variant bij.

In de natuur gebeurt dit ook. De mutant heeft gewoonlijk geen schijn van kans om te overleven. Doordat er een verandering optreedt in gedrag of

kleur, valt deze mutant op, zodat hij of zij weldra ten prooi valt aan roofwild. Om lijnenfok goed uit te voeren, heeft u naast praktijkervaring ook de nodige theoretische kennis nodig, om daar waar nodig op de juiste wijze bij te kunnen sturen. Dit geldt vooral voor de fok van nieuwe kleuren. U kunt zich hierin bekwalen door bijvoorbeeld een keurmeestersopleiding te volgen of u aan te sluiten bij een studiegroep kanaries of door de juiste boeken aan te schaffen en te bestuderen. Ook is het belangrijk, dat u zich de standardeisen over uw eigen vogels eigen maakt. Deze standaard is uw leidraad bij de fok.

Doordacht fokken is niet iedereen gegeven. Schaam u niet en roep gerust de hulp in van een ervaren kwaliteitsfokker.

Hieronder volgen nog enkele aanwijzingen, welke u kunnen helpen uw vogelbestand te verbeteren.

Wist u, dat:

- als u diverse bloedlijnen opzet in een kleurslag, u praktisch onbeperkt kunt blijven doorfokken zonder bloedverversing? Toch adviseer ik u om na de tweede serie (dus na 8 jaar) een doorgefokte bloedlijn van nieuw bloed te voorzien.
- ook geaardheden zoals zang, het voeren van de jongen, onrust, schuwheid, enz. door selectie bij lijnenfok in- of weggefokt kunnen worden?
- ook misvormingen of andere ongewenste afwijkingen, ziekten en verzwakkingen via de erfspiralen doorgegeven kunnen worden?

- het heel belangrijk is een goede administratie op te zetten?
- u bij de fok geen kampioenen hoeft te gebruiken om uw vogelbestand te verbeteren? Twee (verschillende) vogels, welke elkaar gericht kunnen aanvullen, brengen namelijk ook de betere vogels voort. Wat de ene vogel te weinig heeft, moet de andere te veel hebben. Hiermee moet men bij het samenstellen van de fokkoppels goed rekening houden.
- alle vogels, ongeacht hun fokrichting, bij lijnenfok fokzuiver moeten zijn? Zijn zij niet fokzuiver, dan komen andere erfelijkheden na enkele generaties zeer zeker aan de oppervlakte.
- wij ervan uit moeten gaan, dat wij nooit voor 100 % het juiste kunnen bepalen uit de combinaties?
- geslachtsgebonden erfactoren direct worden doorgegeven in de vererving, daar deze factoren aan de (x)kernen gekoppeld liggen?
- een man (die dus 2 (x)kernen heeft) hierdoor fokzuiver of meervoudig verervend kan zijn? (x)-(x)=man.
- een pop (die maar één (x)kern bezit) hierdoor direct geslachtsgebonden factoren laat zien? Een pop is bijvoorbeeld pastel of satinet of ivoor of mozaiek of totaal niet. (x)-(y)=pop.
- onafhankelijke factoren losgekoppeld liggen van de (x)kern, zodat de vererving bij mannen en poppen op dezelfde wijze geschiedt? Bijvoorbeeld: recessief wit, opaal, ino, enz.
- onafhankelijke factoren dubbel aanwezig moeten zijn om in werking te

kunnen treden? Deze factoren vererven immers praktisch altijd recessief.

- intermediaire factoren, wat wil zeggen: het midden houdend, in verschillende sterktegraden afzonderlijk of in combinatie vererven? De vererving is bij mannen en poppen gelijk. Voorbeelden: de intensiefactor, de geelfactor, de blauwfactor, enz.
- de intermediaire factoren in de symbolieken altijd met een hoofdletter aangegeven worden, losgekoppeld van de kern? Bijvoorbeeld: I - I+ = intensief; G - G = hooggeel, enz. Een vogel heeft dan bijvoorbeeld deze formule:

$$\frac{(x)}{(x)} \frac{G}{G} \frac{I}{I+}$$

- deze factoren altijd dubbel aanwezig zijn?
- u met de werkingen van deze factoren moet kunnen omgaan, om het gewenste aan de oppervlakte te kunnen halen?
- u ook de dieptetinten van kleuren, zowel de bestrepingen als de vormen, via lijnenfok kunt verbeteren?

- wij in de vogelfok altijd te maken krijgen met de intensiefactor of met de niet-intensiefactor?
- reductiefactoren of beletters in de doorfok maar beperkt gebruikt kunnen worden?
- nieuwe kleuren gewoonlijk verminderingen of belettingen zijn van het bestaande?
- wij voor deze fok steeds weer goede klassieke vogels nodig hebben?
- het zinloos is, voor een goede opzet in lijnenfok - en ook voor onverwante fok - ongeregistreerde vogels te kopen op vogelmarkten, beurzen, dierenwinkels of bij een "broodfokker"?
- u nooit aangekochte of geleende vogels meteen bij uw fokvogels moet zetten? U moet deze vogels eerst ontsmetten en ontluizen, ter voorkoming van problemen op uw hok.
- u bij bloedverversing in gerichte fok, de aangekochte vogels eerst moet uitproberen met een kwaliteitspop? Zijn de resultaten hiervan goed te noemen, dan kunt u het tweede jaar de nieuweling vol inzetten.
- u altijd moet zorgen voor reservemateriaal, voor het geval, dat er vogels sterven?

- u bij iedere fok, ook bij lijnenfok, terdege de lengte van de contourbevedering moet blijven controleren en zondig bijstellen? Het is geen kunst om lange contourbevederingen te fokken, maar om korte te blijven fokken is een veel zwaardere opgave.
- alle vetstofvogels het maximale vermogen moeten hebben voor het ontwikkelen van hun vetstofkleuren (geel, rood, wit)? Intensieven met volle doorkleuring op de pennen, niet-intensieven ook met volle vetstofkleur-ontwikkeling, groepsgericht, schimmelvorming kort gehamerd.
- opgebleekte pennen bij vetstofvogels een teken zijn van gemis in de ontwikkeling van de vetstofkleur?
- een brede omzoring in de pennen bij gepigmenteerden en een zwakke flankbestreping ook een ontwikkelingsgemis zijn?
- het mogelijk is om via onverwante zowel als lijnenfok, volle mooie intensieve vogels te fokken in iedere kleurslag?
- dat er nu teveel tengere intensieve vogels zijn, welke als het ware de kop door de spijlen van het TT-kooitje kunnen steken?
- ook een goede structuur van de bevedering zeer vooraan is om goede vogels te kunnen fokken?

Dit waren, in grote lijnen, aanwijzingen waarop u zou moeten letten bij het selekteren en het fokken van vogels.

(Wordt vervolgd).

Zwart met gele (goudgroene) kanaries van 13 dagen oud. Foto genomen bij J.v.Baalen.

Grasparkieten

A. van Kooten

HERKOMST EN LEEFMILIEU VAN DE GRASPARKIET

De wilde grasparkiet leeft en broedt voornamelijk in het zuidoostelijk deel van Australië. Een blik op de kaart van Australië leert ons, dat hier de staten Queensland, Nieuw Zuid-Wales en Victoria liggen. Grasparkieten leven in open gebieden met verspreide boomgroei. Tijdens langdurige droogteperiodes zwerven ze rond in grote groepen over uitgestrekte gebieden, op zoek naar voedsel en water. Ze worden soms bij tienduizenden tegelijk aangetroffen bij afgezonderde waterpoelen.

Proeven met gevangen grasparkieten hebben uitgewezen, dat ze wel twintig dagen zonder water kunnen. Deze hardheid zal er zeker toe hebben bijgedragen, dat ze zich hebben kunnen ontwikkelen tot één van de populairste en meest gehouden huisdieren.

In het wild voeden grasparkieten zich hoofdzakelijk met gras- en onkruidzaden, insecten en de groeipunten van planten. Ze eten de zaden niet alleen uit de aren, maar pikken ze ook van de grond. Evenals veel andere sociaal levende vogels broeden grasparkieten in kolonies. Ze broeden zowel in het noorden als in het zuiden van Australië. Het broedseizoen in het noorden valt tussen juni en september en het broedseizoen in het zuiden tussen augustus en januari. In het broedseizoen strijken ze neer in beboste streken en zoeken hun broedplaatsen in holen van dode en levende eucalyptusbomen. Wanneer er

geen bruikbare nestholten aanwezig zijn, maken de popjes deze zelf in het zachte hout van de eucalyptusboom. Dode eucalyptusbomen spelen in het leven van de grasparkiet trouwens een zeer belangrijke rol. Niet alleen geven de dode bomen broedgelegenheden aan de grasparkiet, maar ook iets wat levend hout mist, namelijk korstmoss. Korstmoss is een soort grijs-groene zwam, waaruit de wilde gras-

parkiet allerlei elementen haalt, waardoor hij in z'n natuurlijke milieu in topconditie blijft. Enkele van de elementen, die het korstmoss bevat, zijn jodium en mangaan. Juist dit soort observaties, die door onderzoekers zijn opgetekend over de in het wild levende grasparkiet, kunnen bijdragen tot een juiste verzorging door de liefhebber/kweker. Zelf heb ik diverse keren kunnen waarnemen, hoe mijn vogels allerlei elementen opnemen uit dode boomstronken, die ik aan hen verstrekte. Vooral met de bast van bomen doe je grasparkieten ontzettend veel plezier. Doordat steeds meer mensen (weer) overgaan tot het stoken van hout (allesbrander), is hier vrij gemakkelijk aan te komen. Ook scharrelen de wilde grasparkieten veel en graag over de bodem en "wroeten" dan naar allerlei, voor hen onmisbare, elementen (mineralen) in de grond. Dit gedrag kunnen we ook

Cinnamon grijs en cinnamon lichtgroen (jonge grasparkieten).

waarnemen bij de gecultiveerde grasparkieten in onze voliëre. Op gezette tijden zie ik grote groepen van mijn grasparkieten "spitten" in de grond naar de voor hen zo noodzakelijke mineralen.

Zoals reeds eerder vermeld, broeden grasparkieten voornamelijk in hollen van de eucalyptusbomen. Eén van de broedplaatsen van de grasparkiet is het eucalyptusbos, de Malleeshrub, in de staat Victoria. Het is een vrij onherbergzame omgeving, waar in de maanden september en oktober nog overvloedig regen kan vallen. Onder invloed van de warme temperaturen in dit gebied worden dan vele vierkante kilometers woestijnzand omgetoverd in rijk bloeiende landschappen van kangaroegras (ook wel Mitchell gras genoemd). Dit kangaroegras kan wel een lengte bereiken van ruim een meter.

Het zijn onder andere de rijpende zaden van dit gras, die het broedinstinct bij de vogels wakker maakt en hen in de best mogelijke (broed)conditie brengt.

Natuurlijk voedsel is (natuurlijk) het allerbeste voor de grasparkiet. Daarom trek ik er regelmatig met een heggeschaar op uit om voor mijn grasparkieten allerlei gras- en onkruidzaden te knippen. Met behulp van touw maak ik hier dan grote bundels van en hang ze in mijn voliëre. Eenmaal opgehangen, is het één en al grasparkiet wat op en aan deze bundels vol lekkers hangt. Dat ze er veel van opnemen is te zien en te merken aan de zaadbak, die voller blijft dan gewoonlijk. Trouwens, dat gras goed voor onze grasparkiet moet zijn, moge blijken uit z'n naam, want zit daar niet het woord "gras" in?

Onder de ideale omstandigheden van rijpende kangaroegras worden alle beschikbare hollen en uitsparingen in dode en levende eucalyptusbomen door de vogels bezet en als broedkamer gebruikt. De diepte van de hollen kan sterk variëren, namelijk van 15 tot 40 cm. De openingen naar het nest hebben een doorsnee van ca. 5 cm. Nadat ze een geschikt nest hebben gevonden, laat gezinsuitbreiding niet lang op zich wachten. Veelal worden 4 - 8 eitjes gelegd, waarvan het eerste na ca. 18 dagen uitkomt. De eitjes zijn wit van kleur en ovaal of rond van vorm. Na enkele weken krioelt het in zo'n omgeving dan ook van de jonge grasparkieten.

Als de jongen eenmaal goed kunnen vliegen, vliegen ze 's ochtends, samen met de mannetjes, in grote zwermen uit, op zoek naar voedsel. Veelal zijn ze hier de hele morgen mee zoet en keren ze pas in de middag terug naar de plaats van bestemming.

's Middags vertoeven ze dan vaak in de bomen, waar ze zoveel mogelijk de schaduw opzoeken.

Dit gedrag is trouwens ook waar te nemen bij onze grasparkieten in de voliëre. Mijn grasparkieten zie ik namelijk vrijwel nooit in de zon zitten. Juist bij een heldere, zonnige dag, wanneer je als vogelliefhebber denkt, dat de vogels wel in de buitenvoliëre zullen zitten, blijken ze vaak het binnenhok te hebben opgezocht. Nee, echte zonzanbidders zijn grasparkieten niet.

Wanneer het gras uitgebloeid is en geen zaad meer draagt, trekken de grasparkieten in grote zwermen noordwaarts. Evenals de trekvogels in ons land, sluiten zwermen grasparkieten zich vaak bij elkaar aan. Deze trek naar het noorden begint meestal zo rond januari.

Hun zwervend bestaan, over open gebieden met verspreide boomgroei, op zoek naar voedsel en water, begint dan weer van voren af aan. Toch is gebleken, dat ze niet ieder jaar op dezelfde plaats terugkomen. Hun instinct zal ze namelijk daarheen brengen, waar hun voedsel, het gras, rijkelijk bloeit en groeit en dat hoeft niet ieder jaar op dezelfde plaats te zijn.

Voor wat betreft het broeden dient nog opgemerkt te worden, dat de grasparkiet zich weinig aan zal trekken van de tijd en de plaats. Onder gunstige weersomstandigheden (na een goede regenperiode) zullen ze snel weer tot broeden overgaan.

A. van Kooten
Spaarbankweg 2
9909 BN Spijk
Tel.: 05969-2169

Geraadpleegde literatuur:

- Beckmann W., *Kweek en vererving van de grasparkiet*, Kosmos, Amsterdam.
- Moizer S en B, *Een complete gids over grasparkieten*, Uitgeverij Helmond, Helmond.
- Radtke G.A., *Handboek voor de grasparkietenliefhebber*, Thieme, Zutphen.
- Rutgers A., *Handboek voor kleurparkietenkwekers*, N.V. Uitgeverij L.S.M., Gorsek.
- Seage N., *Om grasparkieten goed te begrijpen moet u ze in het wild zien in Australië*, Informatie Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no. 1, 1990.
- Vriens, Dr. Thijs, *Grasparkieten*, Zuidgroep, Den Haag.

KALENDER 1995

De Geelvoorhoofd specht

De op het novemberblad afgebeelde vogels is een paartje Geelvoorhoofd spechten. De geslachten zijn vrijwel gelijk, maar de pop mist de scharlakenkleurige achterkruin en -hals. Zij behoren tot het geslacht *Melanerpes*, dat twintig soorten telt.

Hun woongebied strekt zich uit over grote delen van Zuid-Amerika. De Geelvoorhoofd kan men bijvoorbeeld aantreffen in midden en zuidelijk Brazilië, Paraguay en noordoost-Argentinië. Hun habitat wordt gevormd door bosgebieden, palmbosjes, parken en tuinen met vrij oud geboomte, waarin zij een nesthol kunnen hakken.

Grzimek brengt het geslacht *Melanerpes* onder bij de "Verzamelspechten", terwijl andere auteurs spreken van "Hamsterspechten". De voorraadvorming bij deze spechten heeft zich in de loop der evolutie geleidelijk ontwikkeld. Wellicht hebben deze spechten oorspronkelijk vruchten en grote insecten in spleten geklemd, om ze zo beter te kunnen bewerken. In een later stadium lieten sommige soorten resten van hun buit achter om ze te bewaren voor "magere jaren". Nog weer later hakten ze zelfs gaten om daar etenswaren in te hamsteren. Tenslotte gingen ze nog een stapje verder en begonnen ze de buit te camoufleren om zo te voorkomen, dat andere gauwdieven ze kaapten.

's Winters is dus een aantal soorten sterk territorium-gebonden vanwege deze voorraden. In een encyclopedie las ik het volgende: "Er is een verhaal van een Hamsterspecht die een hele herfst lang eikels in een knoestgat in de wand van een schuur stopte. Het gat raakte nooit vol, zodat de specht enkele honderden eikels het schuurtje binnen duwde".

Meindert de Jong.

usel

De

STAMBOEKEN VOOR

Onze Vogels

DOOR MAARTEN DE RUITER

Het gebruik van stamboeken is al eeuwenoud. Doel hiervan was en is: dieren zo goed mogelijk raszuiver te kweken. We kennen dit uit de runderkweek. Alleen onverwante dieren, met de beste kwaliteiten, worden met elkaar verpaard, zodat er een grote garantie is, dat ook het nageslacht deze goede kwaliteiten bezit. Ook in de honden-liefhebberij zorgen stamboeken ervoor, dat de dieren raszuiver en onverwant verpaard worden. Recentelijk is men ook in de dieren-tuin-wereld begonnen met het opzetten van stamboeken (= kweekprogramma's) voor zeldzame en weinig gehouden dieren. Door deze stamboeken kan iedere deelnemer in één oogopslag zien, waar dieren aanwezig zijn. Als er nu in een dierentuin een dier sterft, kan men door het stamboek direkt een passend nieuw dier gaan zoeken, zodat er voor de verdere kweek zo weinig mogelijk tijd verloren gaat.

Enige jaren geleden is ook een Nederlandse reptielen-vereniging (Lacerta) begonnen, stamboeken op te zetten. Tot nu toe met zeer veel succes.

Bij de vogelliefhebbers zijn stamboeken helaas nog steeds een vrij onbekend verschijnsel. Voor enkele fazanten-soorten, een aantal lori's en voor de Balispreeuw bestaan er in Nederland weliswaar stamboeken, maar alle andere vogelsoorten worden niet-gecoördineerd gekweekt. En juist hier ligt een groot probleem voor het overleven van vele vogelsoorten in onze hobby.

Meneer X kweekt bijvoorbeeld enkele jaren met een zelden gehouden soort. De jongen gaan naar enkele vrienden of verdwijnen in de handel, maar als er na enkele jaren één van de kweekdieren sterft, ligt de kweek stil. De dieren bij zijn vrienden zijn allemaal verwant en de kans, dat de soort weer eens in de handel opdrukt, is bij vele soorten zeer klein. Op deze manier zijn er reeds zeer veel interessante soorten uit onze volières verdwenen. Zou er nu een stamboek voor die soort van meneer X bestaan, dan hoeft hij na het overlijden van één der kweekdieren slechts in het stamboek te kijken, wie er nog meer deze soort bezit of ermee kweekt. Door koop, ruil

of lening kan dan zo snel mogelijk een nieuw dier verkregen worden en er gaat slechts een korte periode voor de kweek verloren.

Om nu zoveel mogelijk soorten te behouden voor onze hobby, zou ik een oproep willen doen aan alle liefhebbers, die zich geroepen voelen, één soort voor onze liefhebberij te behouden. Ik stel voor, dat er slechts één soort per stamboek-houder vergeven wordt, zodat men dan alle aandacht voor deze soort heeft. De stamboeken zijn overigens alleen bedoeld voor wildvormen; mutaties en gedomesticeerde vogels zijn dus uitgesloten van de stamboeken.

Wat zijn dan nu de taken van de stamboek-houder?

Ten eerste het lokaliseren van zoveel mogelijk houders en vogels van "zijn" soort. Dit kan bijvoorbeeld door een oproep in "Onze Vogels". Hier kunnen elke maand de namen, adressen en soorten van nieuwe stamboek-houders gepubliceerd worden en aan het eind van het jaar kan een complete lijst van stamboek-houders worden afgedrukt.

Een ieder, die een bepaalde stamboeksoort heeft, meldt zich dan bij de stamboek-houder, zodat deze zijn inventaris kan maken. De inventarislijst (met namen, adressen en aantal gehouden dieren) wordt dan naar alle medewerkers van het stamboek gestuurd, zodat iedere houder/kweker een overzicht heeft van alle andere personen, die zich met deze soort bezighouden. Worden er nu dieren gekocht, verkocht, geboren of sterft er één, dan wordt dit zo snel mogelijk aan de stamboek-houder doorgegeven, zodat hij/zij altijd up to date geïnformeerd is over het totale bestand. Ook wanneer iemand met een bepaalde soort wil beginnen, kan hij/zij zich tot de stamboek-houder van de betreffende soort wenden. Die kan dan aan de hand van zijn/haar up to date informatie namen en adressen doorgeven van kwekers met "overtollige" jongen of van personen, die te kennen hebben gegeven, overtollige dieren te bezitten.

Eén keer per jaar - het beste in de herfst, na het kweekseizoen - kan dan

een bijgewerkte inventarislijst naar alle medewerkers worden gestuurd.

Een andere taak van de stamboek-houder is: het voorkomen van inteelt. Bezit iemand enkele nauwverwante dieren, is het de taak van de stamboek-houder, dit door ruiling met andere dieren zo snel mogelijk te veranderen.

Verdere taken kunnen zijn:

- het samenstellen van een literatuurlijst;

- door enquetes de optimale verzorging en kweek voor zijn soort onderzoeken (wat is het beste voer, wat is de beste nestgelegenheid, wat is de beste volière-inrichting, enzovoort).

Voordat men zich nu enthousiast als stamboek-houder voor een bepaalde soort wil gaan aanmelden, moet men er wel rekening mee houden, dat dit wel een beetje geld (postzegels voor het versturen van de inventarislijsten, telefoontjes, e.d.) en ook wat tijd kost (opzetten en bijhouden van de administratie). Maar indien dit geen probleem voor u is, is het mijn vurige wens, dat vele **echte** liefhebbers het lot van een vogelsoort in handen nemen en dat hun stamboek een groot succes wordt.

Alle weinig gehouden en/of gekweekte vogels zouden een stamboek kunnen gebruiken. Enkele voorbeelden hiervan zijn: een aantal kwartel-, patrijs- en frankoijnssoorten, vechtkwartels, rallen, plevieren en Kieviten, vele duivensoorten (vruchten- en grondduifjes bijvoorbeeld), vele zeldzamere papegaaien- en parkietensoorten, muisvogels, baardvogels, vliegenvangers, lijsters, timalies, britvogeltjes, gorzen, paapjes, kardinalen, tangara's, troepialen, vele vinkensoorten, een aantal zeldzamere prachtvinken, wevers, spreeuwen en wielewalen. U ziet het: keuze te over!

Om meteen een begin te maken, zou ik mijzelf voor het stamboek van de Molineta spreeuw en mijn vrouw voor het stamboek van de Roodgele baardvogel willen opgeven:

Alle houders/kwekers van bovengenoemde soorten wordt verzocht, zich bij de genoemde stamboek-houder te melden. Iedere vogel telt!

Naschrift redactie

De redactie van Onze Vogels ondersteunt van harte dit initiatief en wil hieraan graag medewerking verlenen. Voor een duidelijke afbeelding van de Molineta spreeuw verwijzen wij naar Onze Vogels van september 1995, pag. 399.

Verder wijzen wij erop, dat de Roodgele baardvogel door Drs. Kees Roselaar van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie van de Universiteit van Amsterdam "Vuurkop baardvogel" wordt genoemd. Een duidelijke

Soort

Molineta spreeuw
Scissirostrum dubium

Roodgele baardvogel
Trachyphonus erythrocephalus

Stamboek-houd(st)er

Maarten de Ruiter
Domaine de Cambron 31
B 7940 Cambron Casteau (België)
Tel.: 0032 68 45 58 77

Antje de Ruiter
Domaine de Cambron 31
B 7940 Cambron Casteau (België)
Tel.: 0032 68 45 58 77

afbeelding kunt u vinden in de Geïllustreerde Encyclopedie van de Vogels,

Zuid-Hollandse Uitgeversmaatschappij, pag. 207.

Het kweken van Rose Bergvinken

In 1994 lukte het Harry Mol uit Gilze (Noord-Brabant) voor het eerst om te kweken met de Rose bergvink. Hier volgt het relaas.

De Rose bergvink is een prachtige grote bergvink, waarvan de wetenschappelijke naam bijna niet is uit te spreken, namelijk: **Leucosticte arctoa gigliolii**. De soort als zodanig is uitgebreid beschreven (met kleurenfoto) in Onze Vogels van 1993, pag. 489.

De volière van Harry Mol is een levensgrote buitenvolière, waar velen

van ons alleen maar van kunnen dromen. De volière is 10 bij 4 meter en ongeveer 2,50 m hoog en geheel overdekt. Tevens zijn de achterkant en een zijkant dicht. De volière is beplant met onder andere vlier, laurier, coniferen en varens. In de volière zitten uiteraard nog meer bewoners dan alleen een koppel Rose bergvinken, zoals o.a.: Geelgors, Putter, Goudvink, Zwarte sijs, Zwartkopsijs, Weidgors, Groenling, Sijs, Chinese appelvink, Vink, Himalayasijs en enkele popkanaries. In de volière is stromend water aanwezig, opdat de vogels altijd over vers drink- en badwater beschikken. Uiteraard zijn vele nestkasten opgehangen in allerlei vormen en maten.

U begrijpt, dat alle vogels zich zeer wel thuisvoelen in deze ruim beplante volière en dat laat zich dan ook meten aan de kweekresultaten.

In verschillende lectuur stond vermeld, dat de Rose bergvink veelal nestelt tussen de rotsen. In de volière werd dan ook een heuse namaakrots gemetseld. Echter, en zo gaat het maar al te vaak, ook in de natuur, de bergvinken verkozen toch een nestkast van formaat, met een ruim invlieggat. Het was inmiddels half juni. De vogels werkten het nest voornamelijk af met kokosvezel, enkele takjes en wat witte watten. Al snel waren er vier eieren. Tijdens het broeden leek het, alsof de vogels uit de volière waren verdwenen. Dit resulteerde na 13 dagen broeden in 4 mooie jongen. Het

voeren was een lieve lust. Veel, erg veel levend voedsel werd naar de jongen gebracht, die na een dag of tien zelf al bijna uit het blok hingen en om voedsel te bedelen. Als voedsel hebben alle vogels in de volière de beschikking over allerlei zaden, eivoer en levend voer, zoals pinky's, meelwormen, buffalowormen. Tijdens de weken dat de jongen werden gevoerd, werd dagelijks in het veld zogenaamd weideplankton (rupsen, spinnetjes, kevertjes, sprinkhanen etc.) gevangen met het welbekende schepnet. Vooral hiermee en met de (diepvries) pinky's voerden de bergvinken de jongen.

Drie jongen vlogen uit en één bleef dood achter in het nest.

De tweede ronde "timmerden" de vogels zelf een nest in elkaar in een laurierstruik, eveneens voornamelijk van kokosvezel. Helaas waren de eitjes onbevrukt. Waarschijnlijk had de man het te druk met het voeren van de pas uitgevlogen jongen, die zich zeer wel lieten horen.

Helaas stierven twee jongen tijdens de ruiperiode. Het laatste jong werd uitgevangen en kreeg de gelegenheid in een binnenverblijf te ruïen. Het is deze vogel, die het wel haalde en die werd ingezonden op VOGEL '95. Thans is de vogel wederom in de rui en de prachtige paarse veren beginnen al door te komen. Het is een mooie man Rose bergvink, die, als alles meezit, op VOGEL '96 wederom te bewonderen zal zijn.

**Harry Mol
Jan Benoist.**

DE FUUT

Een ongewone en fascinerende vogel van de binnenlandse wateren.

Tekst en foto: Cyril Laubscher (alle rechten voorbehouden).

De Fuut (*Podiceps cristatus*) is een fascinerende vogelsoort, die wordt aangetroffen bij meren en wat grotere wateroppervlakken. Hun verspreidingsgebied strekt zich uit van Europa tot China, India en Noord-Afrika (*Podiceps cristatus cristatus*), terwijl een ondersoort (*Podiceps c. infuscatus*) Afrika ten zuiden van de Sahara-woestijn bewoont, van Senegal tot Ethiopië en zuidwaarts tot Zuid-Afrika. Een andere ondersoort (*Podiceps c. australis*) wordt aangetroffen in Australië en Tasmanië.

Iedereen die ooit een paartje Futen heeft gadeslagen bij hun omgang met elkaar tijdens het broedseizoen, zal verrukt zijn over hun uitgebreide baltsritueel. De man roept en strekt vervolgens zijn hals in de hoogte, waarbij zijn snavel horizontaal en licht geopend wordt gehouden. Als een vrouwtje op die attentie ingaat, volgen verschillende andere baltsgedragingen, zoals het schudden met de kop, het gladstrijken van elkaars veren en het wederzijds aanbieden van nestmateriaal.

De levenswijze van de Fuut is volledig afhankelijk van de aanwezigheid van water. Ze voeden zich onder water en leven van weekdieren, schaaldieren, waterinsecten, kikkervisjes en kleine visjes. De broedcyclus vindt compleet op het water plaats.

Nadat een territorium is veroverd, wordt een slordig nest gebouwd - een drijvende stapel waterplanten, die bevestigd wordt aan onderwater-vegetatie - op een rustige plaats in stilstaand water.

Er worden twee tot vijf eieren gelegd, die na 27 - 30 dagen uitkomen. De pas uitgekomen jongen hebben een

karacteristiek, driehoekig "lapje" op hun kop boven de ogen. Ook hebben ze bruinachtige strepen in de nek, die daar ongeveer zes maanden aanwezig blijven.

Toen ik het plan opvatte, een foto-serie te maken over de Fuut, was mijn voornaamste doelstelling om duidelijk te laten zien, hoe ver naar achteren hun poten zijn geplaatst ten opzichte van hun lichaam. Bijgaande foto laat dat ook duidelijk zien. Met hun poten zo ver naar achteren kan een Fuut met een enorme snelheid duiken en zwemmen, als een gestroomlijnd onderwater-projectiel. Als hij echter aan het nestelen is, krijgen we een totaal ander beeld te zien. Onbeholpen wor-

stelt hij zich dan uit het water om op het nest te komen. "Hij voelt dan totaal geen grond meer onder zijn voeten", om het maar eens met een bekende zegswijze uit te drukken.

Een buitengewoon schouwspel is ook te zien, wanneer een jonge Fuut een eindje meelift op de rug van een volwassen vogel, waarbij hij zijn kopje onder de vleugel uitsteekt. Een aandoenlijk gezicht!

DE RHEINLÄNDER,

een nieuw postuurkanarieras.

De heer Noffke uit Duitsland bezocht in 1979 in de buurt van Luik een postuurkanarie-tentoonstelling. Hij zag in de klasse "Glosters" enige vogels zitten, die geel van kleur waren, zonder enige bontvorming, en wel in de klassen "Corona" en "Consort".

Wat hem opviel aan deze vogels, was het gemis aan voldoende rondingen, die voor een Gloster, volgens de standaard-eisen, worden gevraagd. Ze waren wel zeer levendig.

Hoewel deze vogels geen hoog aantal punten scoorden, wekten juist deze "dwergen" zijn interesse. Hij herkende met enige fantasie hierin veel overeenkomsten met de "Lancashire-Coppy-kanarie", 22 - 23 cm, maar dan wel in mini-vorm.

Deel I: het ontstaan.

Afgeleid door andere bezoekers, vergat hij hier verder aandacht aan te besteden. Tijdens de terugreis echter kon hij het beeld van deze vogels maar moeilijk van zich afzetten.

Tijdens een discussie in zijn vereniging met Glosterkwekers, werd hem bevestigd, dat gele of witte Glosters slanker zijn of lijken. Deze slanke, gele Glosters verdwenen niet meer uit zijn gedachten en hij wilde niet accepteren, dat zulke dwergen buitenspel zouden geraken.

Op de terugweg van een maandbijeenkomst van zijn vereniging, kwam hij op het idee, uit de dwergen nóg slankere vogels met kuif te kweken. Van een vogelvriend kon hij 0-2 gele Gloster-Corona uitzoeken. Wat was meer voor de hand liggend dan de Ja-

Geel schimmel man.

pan Hosō voor dit doel te gebruiken? Van een andere kweker kon hij 2-0 Japan Hosō in dominant-wit krijgen. Dit zou later voor zijn doel bijzonder positief uitwerken, want beide vogels bleken bruin-verervend te zijn.

In maart 1980 is hij begonnen met de kweek van de "miniatuur-Lancashire". Toentertijd noemde hij de eerste tot de vijfde generatie "Euraziër". Deze benaming ontstond uit de beginstam: Gloster (Europa) x Japan Hosō (Azië) = Euraziër.

In een later stadium werd hem duidelijk gemaakt, dat bij de benaming niet bepalend was, waaruit dit ras werd gekweekt, maar waar en uit welke streek het ras werd gekweekt. Op dat moment woonde H.Noffke in Hilden, vlakbij Düsseldorf, gelegen in het Rijnland (Rheinland). Het was meer voor de hand liggend, deze actieve vogel "Rheinländer" te noemen. Bovendien was er tijdens de D.K.B.-kampioenschappen in Coesfeld door o.a. de voorzitter van de vereniging, P.Putz, en de bekende vogelschilder, de heer Heinzel, maar ook door vele andere kwekers, al de naam "Rheinländer" geopperd en vastgelegd. Zo ontstond uit de "Euraziër" de "Rheinländer".

Tijdens de gesprekken die ik met H.Noffke had, vertelde hij mij, dat het een lange en moeizame weg was geweest. Op dit moment zit hij al met vogels van de 16de generatie. Zij vertonen al zeer duidelijk de raskenmerken, die hij in 1980 voor ogen had.

In dit eerste artikel heeft u informatie gekregen over het ontstaan van de "Rheinländer". In een volgend artikel zal ik verder ingaan op de standaard-eisen en de raseigenschappen van deze mooie mini-vogel.

Ton Daanen, Culjk.

Bouw nu zelf uw volière

gaas

12.7x12.7x1.05	f 178,-
12.7x12.7x0.80 geplastif.	f 182,-
19 x19 x1.45	f 190,-
25.4x25.4x1.75	f 195,-
25.4x25.4x2.05	f 240,-
25.4x25.4x2.45	f 285,-
Wij leveren ook per meter	
toeslag 10%	
rollen 2 meter hoog	
19 x19 x1.05	f 274,-

Wij bouwen ook volière's op maat, tegen geringe meerprijs.

Voor grote partijen aantrekkelijke kortingen.

aluminium koker 20x20x1.5 mm

lengte 6 meter	p/m f 2,75
op maat gezaagd	p/m f 3,25
voederplateau's div.uitv.	f 20,00
RVS schalen	f 4,75
komplete deuren	f 27,50
elementen zonder gaas	f 42,50
elementen met gaas	f 80,00
deur element met gaas	f 140,00
deur element zonder gaas	f 80,00

LANTRO Ter Maatstr. 66
tel.-fax: 7462 RD Rijssen
(0548) 51 97 99

Bezorging door heel Ned. voor fl. 25,- Snelle levering.

buisverbinders grijs

A	1,50 gr/abs
B	2,50 gr
C	2,25 gr/abs
D	2,75 gr
E	2,75 gr

popnagels aluminium	
250 st.	f 26,00
500 st.	f 50,00
1000 st.	f 95,00

SERIEMA'S

door Prof. Dr. Anthonie Stolk Illustraties van de schrijver.

Seriema's van de familie van de Cariamidae worden uitsluitend in de Nieuwe Wereld aangetroffen.

Vaak worden ze ondergebracht bij de zonnerallen of zonnevogels (Eurypygidae) uit Zuid- en Midden-Amerika en de trappen (Otididae) van het Aziatisch-Europees continent.

Fossielen of versteningen komen in het Tertiair van Argentinië voor en uitgestorven families uit het Tertiair van Europa en Noord-Amerika zijn nauw verwant.

De Engelse naam Seriema is afgeleid van de Oostbraziliaanse volksnamen Siriema en Sariema.

De meest gebruikelijke naam in Paraguay is Saria. In Argentinië en Bolivia chuña, dat als "tsjoeja" wordt uitgesproken.

Seriema's lijken uitwendig op trappen. Het verenkleed is borstelig. De vleugels zijn afgerond, de staart is lang, de poten zijn lang en dun. De tenen zijn zwak en kort, ze lijken op die van pievieren (*Charadriidae*).

Het zijn echte bodemvogels, die slecht kunnen vliegen. Lopen kunnen ze daarentegen uitstekend. Ze komen niet in pampa's of prairies en dergelijke voor, maar wel in de hoge begroeiing van open bossen of boomsavannen.

Het voedsel blijkt zeer gevarieerd te zijn. Het menu omvat kleine dieren, van slakken tot grote insecten. Bepaalde vruchten worden ook gegeten. Er zijn twee geslachten, met ieder één soort.

Met zijn ongeveer één meter lengte is de Kuifseriema (*Cariama cristata*) het grootst. Het verenkleed is grijs,

geel en bruin, met een karakteristiek donker golfpatroon. De staart is wit en zwart. De kuif van stijve veren is bijzonder karakteristiek. Het veld rondom het oog is fascinerend lichtblauw. Poten en snavel zijn oranje.

De langpotige Kuifseriema heeft een woongebied, dat begroeid is met hoge grassoorten en verder met cactussen, struikgewas en bomen. Hij is hoofdzakelijk verspreid in de subtropische en tropische gebieden. Soms ook tegen gematigd-warme berghellingen tot op tweeduizend meter hoogte, die hij overigens voor de winter verlaat.

Gewoonlijk komt de Kuifseriema in paren voor, maar in het najaar en de vroege winter vormt hij ook wel kleine troepen, die bestaan uit de oude vogels met hun twee of drie jongen van de voorbije zomer.

Gedurende de wintermaanden ondernemen de Kuifseriema's verre zwerftochten.

In het begin van de lente worden de broedgebieden betrokken. De karakteristieke roepen, waarmee de paren contact houden, kan men dan in de morgen en tegen het vallen van de nacht vernemen. Ze doen denken aan het keffen van jonge honden of het lachen van mensen.

Komen de partners samen, dan voert het mannetje een soort **springdans** uit, met opgeheven staart en uitgespreide vleugels.

Het nest van de Kuifseriema bestaat uit losse stukken hout, die bij elkaar gelegd zijn. In verhouding tot de grootte van de vogel is het nest vrij klein. Gewoonlijk bevindt het zich jaar in jaar uit in dezelfde takvork, twee tot vier meter boven de grond.

Het legsel bestaat uit twee of drie eieren, die door beide oudervogels bij toerbeurt worden bebroed. De eieren zijn groenachtig wit met onregelmatige, grijze en bruine vlekken. De broedduur bedraagt ongeveer 24 dagen.

De oude vogels verzorgen de jongen. Tot ze volgroeid zijn, blijven ze in het nest of in de naaste omgeving daarvan.

De tweede soort is de veel kleinere Burmeister-seriema (*Chunga burmeisteri*). Hij is ongeveer 78 cm groot. Het verenkleed is donker-asgrijs met een zwarte golftekening. De staart is witzwart. De buik is wit. De vleugels zijn donkerbruin. Snavel en poten zijn zwart. Het verenkleed van hals en kop blijkt borstelig te zijn, maar zonder de stijve, stevige veren, die karakteristiek voor de Kuitseriema zijn. De Burmeister-seriema is meer ge-

bonden aan zijn woongebied (dorre struiksteppen en droge bossen) dan zijn grote verwant. Alleen tijdens de jaarlijkse trek schijnt de Burmeister-seriema soms vochtige gebieden op te zoeken. Vermoedelijk blijven de jongen slechts enige maanden bij de oude vogels en slechts zelden ziet men troepen van enige vogels.

Vaak zit de Burmeister-seriema hoog in de bomen, van waaruit hij bij dreigend gevaar elegant als een nachtzwaluw (*Caprimulgidae*) in een valvlucht naar beneden zweeft. Mannetje en vrouwtje roepen in het broedgebied over grote afstanden naar elkaar. Wanneer ze elkaar (vaak na een half uur roepen) ontmoeten, dan voert het mannetje de reeds vermelde **spring-**

dans uit, terwijl het vrouwtje voor hem op de grond gaat liggen. Dit wordt verschillende keren herhaald. Daarna rennen de vogels weer weg en beginnen al spoedig opnieuw te roepen.

Het nest bevindt zich gewoonlijk in een takvork, drie tot zes meter boven de grond. Het legsel bestaat uit twee, zelden uit drie eieren. Ze zijn roomwit van kleur met bruine vlekken.

Wordt de Burmeister-seriema op zijn nest gestoord, dan laat hij zich pardoos op de grond vallen en leidt hij de aanval af door zich ziek te houden, waarbij hij de hals kronkelend beweegt. Komt men dan dichterbij, dan springt hij demonstratief op en neer en rent weg.

Ofschoon de Zuid Amerikaanse fauna op verschillende plaatsen met uitroeiing wordt bedreigd, blijken de beide Seriema-soorten nog talrijk te zijn. Door de blanke Zuid Amerikanen en Indianen worden ze slechts weinig bejaagd. Wel worden ze veel gehouden op boerderijen en landgoederen, waar ze grotere insecten, muizen en slangen vernietigen.

Bij de foto's:

1. Beide vogels op het nest (Zonnerai).
2. (zwartwit) Kuitseriema.
3. De verwante Zonnerai (*Europygia helias*), broedend op het nest.

Het wonderlijke gedrag van het Prairiehoen

Tijdens de opening van een tentoonstellingsruimte van het N.O.P. in Veldhoven stuitte ik op een paartje van het Prairiehoen. Een vogel, die je slechts zelden in een verzameling hoenderachtigen aantreft. De herkomst ligt in de Verenigde Staten, van Indiana in Noord-Amerika tot Colorado en tot in Canada. Zo bezien een uitgebreid gebied. Helaas is hun woongebied, de prairie, drastisch ingeperkt door civilisatie en cultivering van de bestaande gronden. Dat impliceert tegelijk, dat ook het voorkomen drastisch is afgenomen, zodat hij nu behoort tot de zeldzame verschijningen. Dat is bijzonder te betreuren, want als u een kijkje gaat nemen in het park van het N.O.P., dan zult u stellig onder de indruk zijn van het baltsgedrag van deze wonderlijke vogels.

In de vrije natuur tonen de hanen op de baltsplaats, in aantal variërend van 30 tot 40 stuks, een grote bedrijvigheid. Wij zouden dat kunnen vergelijken met de balts van het Korhoen. Ik ben verscheidene keren, in het holst van de nacht, in het prilte voorjaar, wanneer de winter maar niet wilde wijken voor het mildere klimaat van de lente, naar de Veluwe gereisd, bibberend de kou trotserend, om in een goed versteekte hut de komst van de hanen op te wachten. En vele malen tevergeefs, omdat plotseling opkomende mist mij het fotograferen onmogelijk maakte. Een andere keer was de regen een spelbreker. Maar na vele vergeefse pogingen kreeg ik van een kennis, die goed op de hoogte was van de baltsplaatsen van het Korhoen op de Veluwe, een uitnodiging, een poging te wagen de vogels te fotograferen. Het enige bezwaar van die plek was, dat deze zich bevond op een schietbaan van de artillerie. Wij moesten dus wel zorgen, dat we van de baan waren, voordat de soldaten hun projectielen loslieten. Helaas gaven zij niet van te voren een teken, dat de kanonnade begon. Het was echter zo'n unieke gelegenheid, dat ik het er toch maar op waagde.

Het weer was na al die pogingen eindelijk eens een keer perfect en de hanen streken één voor één voor mijn hut neer. Een kostelijk gezicht. De hanen sisten en bliezen de meest voorwereldlijke geluiden. En als er één een poot over de onzichtbare demarcatielijn zette, waren de poppen aan het dansen. Letterlijk. Maar als er een te ver over de schreef ging, droop hij, door de dreigementen van zijn opponent, mokkend af. Al dat geflapper en bewegen is slechts te doen om één ding: een wijfje.

Zo is het ook met het Prairiehoen. Al die karakteristieke geluidjes en baltsdemonstraties van het Prairiehoen worden in de Verenigde Staten als "booming" gekenschetst. Tijdens de balts wordt de staart omhoog gericht. De lange halsveren, die langs de kop omlaaghangen, worden omhoog gestoken als rechtopstaande oren. Men heeft hieraan de benaming "pinnae" verbonden. De vleugels hangen omlaag en slepen over de grond. Daarbij gaat hij langzaam vooruit. Dan begint de dans met de stampende voetbewegingen. Vervolgens gaat de staart een woordje meespreken, door spreiden en sluiten van het geheel. Intussen blaast hij aan beide zijden van de

1

Tekst en foto's: Cees Scholtz.

kop, ter hoogte van de wangen, een luchtzak op, wat het meest doet denken aan een kleine sinaasappel. Eerst dan stoot hij een paar maal holle, donkere klanken uit, die veel weg hebben van het geluid van de Roerdomp, maar dan nog sonoorder van timbre. Een geluid, dat tot ver in de omtrek hoorbaar is, zeker tot 1 kilometer van de plaats van de producent. Het vreemde hiervan is, dat het op 10 meter even luid en duidelijk klinkt als op een afstand van 500 meter.

In hetzelfde gebied komt ook de Horned owl voor. Deze uil is best in staat, een Prairiehoen te slaan. Maar ondanks het helse kabaal hoort de uil daar niets van. Zijn gehoor neemt de trillingen vanaf 70 per seconde perfect waar. Geluidjes, die muizen, hermelijnen, enz. produceren. De donkere boom-boom-tonen van het Prairiehoen liggen op een frequentie van 40 en dat is te laag voor de uil om te horen. Daardoor is het voor de uil ondoenlijk, het hoen te lokaliseren, zelfs als het hoen vlak onder de roestplek van de uil zit.

Het verdient aanbeveling, het Prairiehoen een ruimte te geven van minstens 6 bij 6 meter, waarvan de bo-

dem is bedekt met graspollen en laag struikgewas, waarin ze hun eieren veilig kunnen verbergen. Het komt er wel op neer, dat de eieren tenslotte in een automatische keer-broedmachine worden uitgebroed. Doorgaans blijft het wijfje namelijk niet de hele rit van de broedduur op de eieren zitten. Een paar dagen voor het uitkomen gaan ze dan in een vlakbroedmachine, zodat de eieren rustig blijven liggen. Het is zelfs nog beter, de hulp van het zijdehoen in te schakelen, kippetjes die bijzonder trouw de eieren bebroeden. Een dergelijke vervanger treffen we ook bij prachtvinken (de Japanse meeuw) en bij de duiven (de tortelduif).

Nu is het grootbrengen van Prairiehoenkuikens een bijzonder arbeidsin-

tensieve bezigheid. U moet er wel op bedacht zijn, dat u de eerste dagen zelf kleine stukjes jonge meelworm in hun bek moet stoppen. Ze missen namelijk de aangeboren handeling, voer van de bodem op te pikken. Het is een leerproces, dat ze van hun moeder of haar vervang(st)er moeten afkijken en overnemen. Het waterdrinken is al evenzeer een probleem voor het kleine grut. Ze drinken namelijk niet zoals kippen dat doen: water opzuigen, vervolgens kop achterover houden en het water naar binnen laten glijden. Het beste is, om op het dak van het rennetje een plateau te maken, waarop een jampot kan staan en daarin een aantal katoendraden te hangen. Volgens de wet van de communicerende vaten zuigt de draad het water op en ongeveer elke 15 tot 20 seconden verschijnt er onder aan het draadje een glinsterende waterdruppel. Door de glinstering wekt dit de belangstelling van de jongen op, waardoor ze naar de druppel pikken. Vergeet vooral niet levend voer te verstrekken, want dat is onontbeerlijk. Natuurlijk is er nog veel meer over de voeding en het grootbrengen van de jongen te vertellen. Maar dat zou het hele artikel door z'n uitgebreidheid onleesbaar maken. Wanneer het uw bedoeling is, deze zeldzame vogels te houden, dan doet u er goed aan, u zoveel mogelijk van te voren te informeren. Er blijven dan nog genoeg problemen over, die u niet had voorzien.

Bij de foto's:

1. Prairiehoen, N.O.P. Veldhoven.
2. Karhoen.
3. Prairiehoen, N.O.P. Veldhoven.

Elegante mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten

Elegante mutanten

Door mijn interesse voor pigmentatie en mutanten wordt mij nogal eens gevraagd, een kijkje te komen nemen bij de één of andere afwijkend gekleurde vogel. Lang niet altijd betreft dit een nieuwe mutatie. Vaak is er sprake van een zekere variatie, wat bij iedere soort wel voorkomt. Ook betreft het vaak (onverwachte) mutatie-combinaties, die overigens dikwijls zeer de moeite van het bekijken waard zijn!

Lutino met aanslag
(kweker B.G.Ramaker).

Lutino, detail ondervleugel.
Aan beide zijden van de veren bevindt
zich dus de aanslag.

Lutino, detail bovenzleugel

Tekst en foto's:
Pieter van den Hooven

Zo werd ik enige tijd geleden door de heer Emmink uit Ommen uitgenodigd, eens bij zijn parkieten te komen kijken. Hij was namelijk in het bezit van een aantal Elegantparkieten, welke afwijkend van kleur waren en hij was benieuwd, welke kleuren dit zouden kunnen zijn. Bij de aanblik van zijn vogels moest ik constateren, dat het hier enkele voor mij onbekende kleurslagen betrof.

Aan zijn verzoek, om de gegevens, in combinatie met een aantal foto's, tot een artikel te verwerken, voldoe ik bij deze. Zelf ben ik geen kweker van grote parkieten. Over de kweek zal ik

dus niet uitweiden. Dat is ook niet nodig, want over de kweek van grote parkieten wordt al voldoende door diverse kwekers gepubliceerd. Het valt mij echter op, dat er helaas over de diverse mutanten maar mondjesmaat wordt gepubliceerd.

Van Agaporniden bijvoorbeeld zie je maar zelden een artikel, waarin iets uit de doeken wordt gedaan over een bepaalde kleurslag of mutatie. Op een beetje grotere tentoonstelling zie je echter voldoende materiaal zitten voor de vulling van vele artikelen.

Aan het verzoek van de heer Emmink voldoe ik dus graag en ik zal hier dan

ook het een en ander vertellen over zijn ervaringen met Elegantparkieten. Let wel: het is duidelijk een verhaal om u te laten zien, wat er aan diverse kleurslagen aanwezig is, zonder de conclusie, hoe een eventuele standaardomschrijving zou moeten zijn.

Zoals gezegd, vlogen er in een aantal vluchten diverse kleurslagen Elegantparkieten rond.

Een vogel met opgebleekte grijze pennen en een bijbehorende wat lichtere lichaamskleur, en een lutino met een behoorlijke hoeveelheid restpigment, was ik al een enkele keer vaker

Een fraai gekleurde lutino

Pastel of grijsvleugel

tegengekomen. Een vogel echter met een meer donker bruingrijs pigment en enkele exemplaren met min of meer gereduceerd pigment en in het bezit van duidelijk rode ogen, had ik nog niet gezien. Wel had ik van het bestaan van een "isabel" of "bruine" Elegantparkiet gehoord. Volgens de heer Emmink was de vogel met het bruine pigment inderdaad een isabel. Het meest opvallend waren echter de roodogen. Deze waren het afgelopen jaar op enkele tentoonstellingen door de keurmeesters als fallow gekeurd. Vogels in het bezit van rode ogen en daarnaast een grote hoeveelheid respigment worden over het algemeen fallow genoemd en deze naam past dan ook vrij goed bij deze verschijningsvorm van de Elegantparkiet. Daarnaast waren enkele nog lichtere

roodogen aanwezig, welke eigenlijk alleen nog een hoeveelheid pigment toonden in het rugdek en de vleugels. Deze vogels werden door de heer Emmink lacewing genoemd. Het is mij nog niet geheel duidelijk, of het hier gewoon licht uitgevallen fallows betreft danwel een combinatie van de fallow met een andere factor. Om zijn vraag, welke mutanten het hier betrof en hoe deze vererven, te beantwoorden, werd eerst de stamboom van de vogels uitgeplozen. De eerste paring, enkele jaren geleden, betrof een wildkleur man, die split was voor ino, aan een lutino pop

met aanslag. Uit deze paring werden o.a. enkele lutino's en enkele lutino's met aanslag geboren. Een lutino man uit deze paring werd vervolgens aan een isabel pop gepaard. Uit deze paring werden enkele groene mannen geboren, welke uiteraard split waren voor isabel en lutino. Zo'n groene man werd gepaard aan een lutino pop met aanslag. Uit deze paring kwam het hele scala aan kleuren rollen: pastel (grijsvleugel) mannen en poppen, fallow mannen en poppen, isabel mannen en poppen,

osel

De l

mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten
Elegante mutanten

lutino mannen en poppen en lacewing poppen.

Bij navraag bleek, dat de laatst gebruikte lutino pop met aanslag verwant was aan haar partner. Het is dus goed mogelijk, dat er een tot dan toe verborgen gebleven factor te voorschijn is gekomen.

De bovenvermelde gegevens zijn onvoldoende om zonder twijfel duidelijk te maken, welke kleurmutanten het hier betreft en hoe de eventuele factoren vererven. Het lijkt me zeer aanne-

melijk, dat er minstens één of mogelijk meer mutatie-combinatiekleuren in het spel zijn. Er zullen dan ook nog diverse proefparingen nodig zijn om hierover uitsluitel te geven.

Samen met de heer Emmink ben ik dan ook zeer geïnteresseerd in de vraag, of er meer kwekers ervaringen met deze kleuren hebben en mogelijk zelfs weten hoe de diverse mutanten vererven.

Wij hopen dan ook, dat zij hun ervaringen bekend willen maken.

Uit de ervaringen van de heer Emmink is wel bekend, dat een lutino man, gepaard aan een isabel pop, 100 % groene jongen oplevert. Ook de omgekeerde paring, isabel man x lutino pop, levert 100 % groene jongen op. Hieruit kan de conclusie getrokken worden, dat zowel de lutino-factor als de isabelfactor autosomaal en recessief vererven. De isabelfactor is dan ook duidelijk een andere factor dan de bij andere vogelsoorten bekende bruin- of cinnamofactor. De

Fallow - voorzijde

Lacewing

Elegante mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten • Elegante mutanten

Elegante mutanten

kleuring van de isabel Elegantparkiet is ook anders dan van een cinnamon verwacht zou mogen worden. Een microscopisch onderzoek lijkt me dan ook interessant en gewenst.

John van Eerd doet in zijn artikel over Elegantparkieten (Onze Vogels, december 1989) ook het één en ander uit de doeken over een isabel/cinnamon/grijsvleugel factor. Uit zijn artikel en de bijgeplaatste foto's concludeer ik, dat het hier de mutatie betreft, welke in dit artikel pastel of grijsvleugel wordt genoemd. De hier genoemde isabelfactor is dan ook duidelijk een andere factor, die in 1989 nog niet (algemeen) bekend was.

Ook de pastel- of grijsvleugelfactor vererft autosomaal en recessief, wat overigens ook al door de heer Van Eerd is vastgesteld. Gezien het feit, dat uit de boven vermelde paring van bijna alle kleuren zowel mannen als poppen werden geboren, kan worden

gesteld, dat betreffende factoren autosomaal vererven. Alleen van de zgn. lacewing werden uitsluitend poppen geboren. Hier is dus mogelijk een geslachtsgebonden factor bij betrokken. De aantallen lacewings zijn echter dermate klein, dat hieruit beslist nog geen conclusies kunnen worden getrokken.

Als theoreticus is er bij mij nog een onduidelijkheid bij de kleurweek van de Elegantparkiet, welke me intrigeert. Dat betreft de zgn. lutino met aanslag. Al jaren geleden heb ik deze vogels gefotografeerd bij de heer Ramaker uit Heino. Door veel kwekers worden deze vogels als ongewenste miskleuren betiteld en van de hand gedaan. Inderdaad zullen deze vogels op een tentoonstelling geen hoge ogen gooien, maar als theoreticus ben ik geïnteresseerd in de vraag, hoe deze verschijningsvorm van de

Elegantparkiet tot stand komt. Welke factor(en) is (zijn) verantwoordelijk voor zijn ontstaan? En speelt deze factor soms een rol bij het ontstaan van de fallows en lacewings?

Wellicht geven proefparingen of gegevens van andere kwekers meer duidelijkheid.

Zoals eerder vermeld, ben ik geen kweker van grote parkieten. Als fotograaf kan ik u laten zien, wat ik aan bijzonderheden tegenkom. Ik hoop, dat dit geheel ook door de parkietenliefhebbers wordt ervaren als een positieve bijdrage aan hun liefhebberij.

Bij de foto's:

Afgezien van de lutino met aanslag zijn alle vogels gefotografeerd bij en gekweekt door de heer Emmink uit Ommen.

VAN KEULEN KOOIEN

Van Keulen heeft een uniek kooienprogramma voor de liefhebber en de handel: • Broedkooien • Verkoopkooien • Ziekenkooien • Vluchtkooien.
 Ook Volièrebouw • Broedmachines • Vogelposters. Uitgebreide informatie staat in de gratis folder die u bij ons kunt aanvragen.

VAN KEULEN

Van Keulen Kooien
 van den Bergsweg 18,
 7442 CK Nijverdal.
 Telefoon 0548-612452

MULTIVITAMINE MA TEGEN HAPZIEKTE? NEE!!!

Van de heer H. Smetsers, secretaris van afdeling Moergestel, ontvingen wij mededelingen over sensationele successen van het middel Multivitamine MA (duif en parkiet) tegen hapziekte bij kanaries. Sommige leden spraken zelfs over een "wondermiddel".

De heer Smetsers had echter grote twijfels. Reden, waarom wij aan Dr. Gerry M. Dorrestein hebben gevraagd, hoe de vork in de steel zit.

Van hem ontvingen wij het volgende antwoord, waarvoor hartelijk dank.

"Bijgevoegd vindt u een kopie van de samenstelling van multivitamine A. Het is een vitamine mineraal preparaat met daaraan toegevoegd zgn. zwavelhoudende aminozuren (Methionine/Lysine). Dit preparaat is, zoals de fabrikant reeds omschrijft, uitstekend geschikt als aanvulling op een deficiënt dieet.

Bij ziekte en stress kan het preparaat tevens goede diensten bewijzen.

Als therapeutisch (genezend) middel tegen hapziekte (pokken) bij kanaries of andere vogels is het ongeschikt. Er bestaat **geen** therapie tegen pokken. Alleen preventief enten kan problemen voorkomen.

Mocht er toch sprake zijn van een pokkenuitbraak onder de vogels, dan zijn vooral hygiënische maatregelen gewenst om verspreiding van de besmetting te voorkomen. Uitgangspunt is, dat een verspreiding van de ziekte onder de vogels plaatsvindt door direct of indirect contact (met name via voer en drinkwater).

Verspreiding wordt voorkomen door de vogels op te hokken in zo klein mogelijke groepjes (b.v. TT-kooitjes). Zieke vogels in een aparte ruimte brengen. Elke kooi zijn eigen voer- en drinkwaterbakjes. Voyer en water **niet** bijvullen, maar verstrekken in schone bakjes (afwasmachine).

Alle vogels enten met pokkenvaccin. Eerst de "gezonde" vogels enten en als laatste de zichtbaar zieke vogels. Een ondersteuning met extra vitaminen, en in geval van een bacteriële complicatie antibiotica, kan zinvol zijn. Wordt het probleem op deze wijze aangepakt, dan zien we zelfs, dat reeds zieke dieren soms kunnen opknappen."

Samenstelling multivitamine MA (duif en parkiet):

Bevat per 1000 gram oplosbaar poeder:

Vitamine A	5.000.000 IE
Vitamine D3	600.000 IE
Vitamine E	10 gr.
Thiamine HCL	2 gr.
Riboflavine	2 gr.
Pyridoxine HCL	2 gr.
Cyanocobalamine	5 mg.
Nicotinamide	15 gr.
Calcium pantothenaat	5 gr.
Ascorbinezuur	10 gr.
Magnesium sulfaat laq.	40 gr.
Zinksulfaat 7aq.	40 gr.
Kopersulfaat 5aq.	3 gr.
Cobalt sulfaat	0,19 gr.
Kaliumjodide	0,19 gr.
Folinezuur	0,5 gr.
Lysine	50 gr.
Methionine	20 gr.
Excipient q.s. ad. 1 ml.	

Beschrijving:

Multivitamine MA is een in water oplosbaar combinatiepreparaat, dat naast het volledige vitamine complex ook nog alle belangrijke sporenelementen en de zeer belangrijke aminozuren lysine en methionine bevat. Deze twee aminozuren zijn onontbeerlijk in de eiwitsynthese en dus belangrijk op tijden dat vogels een grote eiwitmaak hebben.

Deficiëntie van één vitamine tekort komt zelden voor, zodat toediening van het gehele spectrum aan vitaminen zeer zinvol is.

Multivitamine MA onderscheidt zich door de uitzonderlijke spontane opname door de vogels (duiven, papegaaien, parkieten, voliërevogels in het algemeen, vruchten- en insectenetters).

Indicaties:

Vitamine deficiënties of sporenelementen gebreken; ter bevordering van goede leg en uitkomst van eieren; ter verbetering van weerstand en conditie; na ziekten, gecombineerd met medicamenteuze therapie en stress.

Dosering:

Orale toediening via het drinkwater. 1 gram per 1-2 liter water.

Bewaring:

Droog bewaren.

Verpakking:

Pot à 150 gram, pot à 1000 gram.

Redactie.

ADVIEZEN/BEHANDELINGEN BIJ PROBLEMEN MET VOGELS

door: Vogeldierenarts J.Hooimeijer, Vogelkliniek Meppel.

Het is gebruikelijk, dat eigenaren van dieren een "eigen" dierenarts hebben. Met deze dierenarts kan contact worden opgenomen voor informatie, adviezen en voor het oplossen van problemen. Hetzelfde is van toepassing op vogelliefhebbers/kwekers. Vogelliefhebbers/kwekers moeten zich realiseren, dat er problemen kunnen (gaan) spelen bij vogels. Het is daarbij niet voorspelbaar, op welk moment er van de dienst van de (vogel)dierenarts gebruik gemaakt moet worden.

Bij vogels weten we, dat deze ziekteverschijnselen zo lang mogelijk proberen te verbergen. Dit is natuurlijk gedrag om vooral niet op te vallen als een verzwakte vogel. Vooral bij papegaaiaachtigen is een dergelijke vogel extra kwetsbaar en wordt nog eerder door soortgenoten dan door roofdieren belaagd, afgepikt en zelfs doodgemaakt en opgegeten. Opmerkelijk is daarbij onder andere, dat zieke vogels in het algemeen goed blijven eten en bij vermagering juist meer gaan eten dan een gezonde vogel. Er zijn enkele ziektebeelden waarbij een vogel minder of helemaal niet meer eet. Liefhebbers moeten dan ook voortdurend zeer alert zijn. Door het regelmatig bewust observeren van de vogels kunnen ziekteverschijnselen in een vroeg stadium worden opgemerkt. Vooral tijdens een ruiperiode is het belangrijk om het ruiproces te beoor-

delen, omdat een vogel met sluimerende problemen vooral tijdens de ruiperiode "door de mand valt".

Vogels, die voor onderzoek worden aangeboden in de praktijk van de vogeldierenarts, blijken vaak al veel langer problemen te hebben dan de eigenaar/liefhebber denkt.

Tal van spoedgevallen zijn feitelijk geen spoedgevallen, omdat de problemen al geruime tijd spelen.

Een ander facet hierbij is, dat op het moment, dat een vogel de indruk maakt niet 100 % te zijn, de liefhebber zich moet realiseren, dat de vogel mogelijk al geruime tijd problemen heeft.

Het afwachten of de vogel uit zichzelf opknapt ofwel het uitproberen van medicijnen heeft tot gevolg, dat de kans toeneemt dat de situatie verslechtert.

Het geven van medicijnen, zonder dat er bekend is wat de oorzaken van de problemen zijn, betekent dat daardoor veel vogels verslechteren.

Liefhebbers/kwekers nemen vaak pas contact op met de eigen (vogel)dierenarts als blijkt, dat de eigen behandelingen/probeersels geen positief effect hebben.

Bij vogels met problemen kunnen een aantal algemene adviezen worden gegeven. Bij vogels met problemen is het in het algemeen raadzaam om de omgevingstemperatuur te verhogen. Bij een hogere omgevingstemperatuur hoeft de vogel minder energie te verbruiken om het lichaamsgewicht op peil te houden. Ook kan het raadzaam zijn om de vogel niet bij andere vogels in dezelfde kooi/volière te laten, omdat een verzwakte vogel veelal door andere vogels wordt "afgepikt". In het geval van vogels met een sterke binding aan een partner is het raadzaam om de vogels in aparte kooien naast elkaar te zetten.

Zand is als bodembedekking af te raden. Verder is het raadzaam om de drinkbakjes, voerbakjes, zitstokken en kooi goed schoon te maken en vervolgens te ontsmetten.

Het geven van een gericht advies, ofwel het toepassen van geneesmiddelen, is van vele factoren afhankelijk:

● Problemen bij vogels kunnen worden veroorzaakt door verschillende oorzaken. In de praktijk gaat het bij vogels meestal om een combinatie van verschillende oorzaken:

- bacterie ziektes
- parasieten besmetting
- virusziektes
- chlamidia infecties (papegaaizenziekte/ornithosis)
- schimmelinfekties
- voedingsfouten
- vergiftigingen
- problemen door verkeerde huisvesting en verzorging
- klimaatomstandigheden
- gedragsproblemen
- erfelijke afwijkingen
- aangeboren afwijkingen.

● De oorzaak van de klachten/problemen moet bekend zijn, voordat een advies kan worden gegeven ofwel een behandeling kan worden ingesteld.

De anamnese speelt hierbij een belangrijke rol, maar er zal altijd onderzoek moeten plaatsvinden van de vogel(s) om uiteindelijk verantwoord een (behandelings)advies te kunnen geven. Het onderzoeken van vogels om een diagnose te stellen is het werk van een (vogel)dierenarts. Dit betekent, dat de liefhebber/kweker voor het laten onderzoeken van de vogel altijd een (vogel)dierenarts moet raadplegen.

Het onderzoek van vogels kan uit verschillende onderdelen bestaan, (zie het artikel vanuit de Werkgroep Besmettelijke Vogelziekten over de aankoopprocedure).

Als een diagnose is gesteld en de oorza(a)k(en) van de problemen is/zijn bekend, kan een advies worden gegeven ofwel kan er behandeld worden.

Als er medicijnen beschikbaar zijn om het probleem/de ziekte op te lossen, moet de dosering worden bepaald. Bij de dosering van een medicijn wordt uitgegaan van die hoeveelheid die per

ysel

kilo lichaamsgewicht moet worden verstrekt om effectief te zijn.

De dosering en de toepassing is afhankelijk van het middel/medicijn, maar ook van de vogel en van de ziekte die behandeld moet worden. Afhankelijk van het medicijn kan de behandeling eenmaal daags zijn of verdeeld over de dag. De lengte van de behandeling is afhankelijk van de aandoening en van het medicijn waarmee behandeld wordt.

Medicijnen kunnen op verschillende manieren worden toegediend:

● **Via het drinkwater.**

• Hierbij moet bekend zijn, hoeveel de vogel drinkt, om te kunnen berekenen, hoeveel medicijn er per liter water verstrekt moet worden. De wateropname bepaalt hierbij de dosering in het drinkwater. Er is bijvoorbeeld een groot verschil tussen kanaries en parkieten, waarbij grasparkieten bijzonder weinig drinken. Een drinkwaterdosering van een zelfde medicijn is dan ook voor parkieten anders dan voor kanaries.

Bij papegaaiachtigen wordt bij voorkeur niet via het drinkwater behandeld, omdat de wateropname onbetrouwbaar is.

Bij zeer hoge temperaturen en bij lage temperaturen drinken vogels meer resp. minder dan normaal. Hiermee zal rekening moeten worden gehouden bij een drinkwaterdosering.

• Medicijnen kunnen een onaangename smaak hebben, waarbij het verstrekken van medicijnen kan betekenen, dat de vogel minder of zelfs helemaal niet drinkt. De behandeling heeft dan geen effect en is zelfs schadelijk, als de vogel weigert te drinken.

• Het middel moet goed oplosbaar zijn. Deze oplosbaarheid kan o.a. afhangen van de kwaliteit van het drinkwater. Er zijn middelen, die niet in een metalen drinkbakje gegeven mogen worden.

• De werkzaamheid van de medicijnen kan teruglopen, nadat het in water is opgelost. Het is dan ook raadzaam om in het algemeen minimaal eenmaal daags nieuw water aan te maken.

Om deze redenen moet het verstrekken van vitaminen via het drinkwater worden ontraden. Verschillende vitaminen kunnen snel in werkzaamheid teruglopen na het oplossen in drinkwater.

• Vanzelfsprekend moet er geen badwater worden gegeven tijdens een behandeling via het drinkwater. Ver-

der is een nadeel van vitaminen, via het drinkwater, dat de drinkwaterkwaliteit verslechtert, omdat bacteriën, die in het water terechtkomen, sterk profiteren van de toegevoegde vitaminen. Dit betekent, dat er extra groei van bacteriën in het water kan plaatsvinden, waardoor de drinkwaterkwaliteit vermindert.

• Vogels in een buitenvolière kunnen regenwater of dauwdruppels aan het gaas prefereren boven water met medicijnen, waardoor de behandeling niet effectief zal zijn.

● **Via de voeding.**

• Ook hierbij is van toepassing, dat de berekende hoeveelheid medicijn door de hoeveelheid voer moet worden gemengd, zoals door de vogel wordt opgegeten. Bij voorkeur worden medicijnen door "zachtvoer" gemengd, waarbij het voer iets rul wordt gemaakt. Universeelvoer, eivoer/krachtvoer en "papvoeding" zijn hiervoor geschikt. Het mengen van medicijnen door een zaadmengsel heeft onvoldoende effect bij zaadeters, omdat de zaden worden gepeld en het kaf, waar het medicijn aan vastgeplakt is, niet wordt opgegeten.

• Het medicijn kan onaangenaam smaken, waarbij er minder voeding wordt opgenomen dan normaal. De vogel kan zelfs weigeren om te eten. Dit probleem kan soms worden opgelost door de smaak te verbeteren met bijvoorbeeld enkele druppels rose vicee.

● **Bij individuele vogels kunnen medicijnen ook rechtstreeks worden ingegeven.**

• Ook hierbij is het afhankelijk van de soort. Bijvoorbeeld bij duiven kunnen gemakkelijk tabletten of capsules worden ingegeven, terwijl dit bij papegaaiachtigen vrijwel onmogelijk is.

• Medicijnen kunnen in vloeibare vorm worden ingegeven. Het rechtstreeks ingeven in de snavel van vloeistof moet echter zorgvuldig gebeuren, om te voorkomen, dat het middel in de luchtpijp komt. Bij het ingeven moet de vogel licht voorover worden gehouden en zeker niet achterover.

Een goede methode is om vloeibare medicijnen met een sonde rechtstreeks in de krop of in de maag toe te dienen. Er zijn hiervoor, via de dierenarts, zachte rubbersondes of metalen kropsondes beschikbaar.

● **Lokale behandeling bij uitwendige problemen zoals van de huid en de oogslimvliezen.**

• Zalven zijn voor vogels in het algemeen niet geschikt, omdat daarmee de bevedering veelal plakkerig wordt en er irritatie ontstaat, waardoor de vogel extra gaat krabben of schuren. Druppels kunnen in dit opzicht een voordeel zijn. Talloze middelen, die bij honden en katten voor uitwendig gebruik worden toegepast, kunnen ongeschikt zijn voor vogels. Middelen voor honden en katten bevatten vaak jeukstillende middelen, die voor vogels schadelijk zijn.

Vogels hebben een zeer dunne huid en middelen kunnen via de huid worden opgenomen en in de bloedbaan komen. Daarbij wordt vaak een relatief groot deel van het lichaam behandeld.

Wordt er teveel medicijn via de huid opgenomen, dan kan dit lever- en nierbeschadigingen veroorzaken. Zeker bij medicijnen die uitsluitend voor uitwendig gebruik bedoeld zijn.

Bij het gebruik van zalven zullen vogels zich ook schoonmaken en op die manier ongewenst medicijnen kunnen opnemen.

● **Medicijnen kunnen door een dierenarts ook per injectie worden toegediend.**

Per injectie kan o.a. onder de huid, in de spier, in een gewricht, in de lichaamsholte of in de bloedbaan medicijn worden toegediend.

Bij ernstig zieke vogels is het effect van medicijnen, die per injectie worden toegediend, het grootst. Het toedienen van vocht in de vorm van een infuus kan een noodzakelijk onderdeel zijn van een behandeling.

● **Er zijn problemen, waarbij medicijnen door middel van een verneveling kunnen worden toegediend.**

Dit kan worden gebruikt bij problemen van de voorste luchtwegen of bij huidproblemen. Ook wordt verneveling toegepast om de luchtvochtigheid te verhogen.

Medicijnmogelijkheden:

Er is een groot scala van verschillende medicijnen/middelen die gebruikt kunnen worden bij vogels. Veel van de geneesmiddelen, die bij zoogdieren worden gebruikt, zijn ook toepasbaar bij vogels.

Een probleem binnen de vogelgeneeskunde is, dat veel medicijnen niet als geneesmiddel voor de verschillende soorten vogels zijn geregistreerd. Medicijnen kunnen worden onderverdeeld in verschillende groepen:

- antibiotica
- schimmelmedicijnen
- antiparasitica, voor uitwendige en/of inwendige parasieten
- hormonen
- entstoffen
- ondersteunende middelen zoals vitamines, mineralen, sporenelementen, aminozuren en elektrolyten.

● **Antibiotika:**

Binnen de diergeneeskunde is een breed scala van (moderne) antibiotika beschikbaar.

Deze middelen kunnen uitsluitend verantwoord worden toegepast, als er sprake is van een ziekte/probleem, waarbij de oorzaak een infectieziekte is, die gevoelig is voor het middel wat wordt toegepast.

Via de dierenwinkel is een beperkt

aantal antibiotika beschikbaar. Het gaat hierbij om tetracycline, oxytetracycline, chloortetracycline en sulfonamiden. Deze middelen kunnen als voorgangers worden beschouwd van een aantal moderne antibiotika, die in de diergeneeskunde beschikbaar zijn. Van de groep "tetracyclines" is bekend, dat er in hoge mate sprake is van een resistentieontwikkeling. Dit betekent, dat veel bacterie-infecties niet meer gevoelig zijn voor deze medicijnen.

Een ander probleem van deze tetracyclines is, dat deze de gevoeligheid voor schimmelinfecties verhogen. Ook vibramycine behoort tot deze groep medicijnen. Dit betekent dat vogels, die met deze middelen worden behandeld, een grotere kans hebben om een schimmelziekte te krijgen. Vogels waarbij al een schimmelinfectie aanwezig is, zullen dan ook door deze middelen verslechteren !!!

Sulfonamiden worden in de vogelgeneeskunde zelden toegepast, tenzij in combinatie met een ander medicijn. Bij sulfonamiden is er een risico van een vergiftiging bij een overdosering. De uitspraak: "Baat het niet, het schaadt ook niet", gaat bij deze middelen dan ook zeker niet op.

● **Schimmelmedicijnen:**

De verschillende schimmelmedicijnen zijn alleen via de dierenarts beschikbaar.

Er wordt bij vogels vaak gebruik gemaakt van schimmelmedicijnen, die ook in de humane geneeskunde worden toegepast.

● **Antiparasietenmiddelen:**

Zowel via de dierenarts als via de dierenwinkel is er een groot scala van middelen, die beschikbaar zijn voor de behandeling van uitwendige en/of inwendige parasieten.

Iedereen moet zich hierbij realiseren, dat deze middelen uitsluitend toegepast moeten worden als er sprake is van een parasietenbesmetting.

Afhankelijk van de parasietenbesmetting kan vervolgens een medicijnkeuze worden gemaakt en kan worden beoordeeld op welke manier het beste kan worden behandeld.

Helaas blijkt in de praktijk, dat er zeer gemakkelijk wordt behandeld, zonder dat duidelijk is of parasieten een rol spelen.

Het is onverstandig om vogels met de klacht diarree te behandelen voor bijvoorbeeld wormen, omdat er vele andere oorzaken zijn die deze klacht kunnen veroorzaken. Middelen die bedoeld zijn om parasieten te verdrij-

ven/doden, zijn ongeschikt voor zieke vogels die geen parasietenprobleem hebben.

Door middel van onderzoek van de ontlasting kan door of via een dierenarts worden onderzocht, of er sprake is van darmparasieten.

Ook in het geval van huid- en veerproblemen wordt meestal ten onrechte geconcludeerd, dat mijten en luizen de oorzaak zullen zijn. Hoewel luizen en mijten wel degelijk problemen kunnen veroorzaken, spelen deze parasieten slechts zelden een rol bij de veel voorkomende huid- en veerproblemen bij vogels.

Behandelingen zonder dat er zekerheid bestaat over een besmetting met luizen en/of mijten zijn niet verantwoord, omdat de beschikbare middelen tot de vergiften gerekend moeten worden.

Baat het niet, het kan wel degelijk schaden.

● **Hormonen:**

Er zijn verschillende hormoonpreparaten beschikbaar binnen de diergeneeskunde, met elk de eigen specifieke toepassing.

Deze middelen mogen uitsluitend door de dierenarts worden toegepast.

● **Verteringsenzymen:**

Er zijn enzymen beschikbaar, die een ondersteuning kunnen zijn van de voedselvertering in het maagdamkanaal.

Het gaat daarbij vooral om de enzymen, die een rol spelen bij de vertiering van koolhydraten (zetmeel), eiwit en vetten (amylase, protease en lipase).

● **Entstoffen:**

Een entstof ofwel vaccin geeft bescherming tegen een specifieke besmettelijke ziekte. Het gaat hierbij niet om een behandeling, maar om een preventie. Entstoffen kunnen uitsluitend via de dierenarts worden toegepast.

Voor pluimvee/hoenders is er een groot aantal antingen beschikbaar voor verschillende ziektes.

Voor duiven zijn er entstoffen voor Paramyxovirus, Pokkenvirus en de Paratyfusbacterie (Salmonellosis).

Voor kanaries en andere Europese vinkachtigen is een pokkenentstof beschikbaar.

Voor watervogels worden entstoffen voor ganzenhepatitis en eendenhepatitis toegepast.

In de toekomst zal er veel behoefte zijn aan de verdere ontwikkeling van entstoffen om ziektes te kunnen voorkomen bij siervogels. Voor draainek-

use!

De

ziekte bij siervogels is de ontwikkeling van een entstof door Solvay-Duphar, in Nederland, in een vergevorderd stadium.

Vooraf in Amerika wordt er veel onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van nieuwe entstoffen, die gebruikt kunnen worden bij papegaaiachtigen.

● **Vitaminen, mineralen en sporenelementen:**

Vitaminen vormen een belangrijk onderdeel van de voeding. De verschillende vitaminen spelen in de stofwisseling elk een eigen rol.

Bij tekorten van vitaminen kunnen daarom typische problemen optreden, afhankelijk van het vitamine waar het om gaat.

Deze tekorten kunnen het gevolg zijn van onvolwaardige voeding of, omdat de vogel niet de totale variatie van de voeding opneemt.

Ook kunnen door darmstoornissen vitamintekorten ontstaan. Bij wormbesmettingen zien we bijvoorbeeld een tekort van de B-vitaminen optreden, terwijl behandelingen met sulfonamiden tekorten van vitamine K in de hand werken.

Het is bekend, dat zaadmengsels arm zijn aan vitaminen. Een tekort aan vitamine A kan o.a. afwijkingen aan de slijmvliezen veroorzaken, met als klacht luchtwegproblemen.

Ranzige voeding veroorzaakt tekorten aan vitamine E met o.a. klachten op het gebied van de voortplanting, maar ook evenwichtsstoornissen kunnen hierdoor veroorzaakt worden.

Er moet ook rekening mee gehouden worden, dat vogels die roodsteen en/of houtskool eten, daardoor tekorten in de voeding kunnen ontwikkelen. Roodsteen en houtskool absorberen o.a. voedingsstoffen in het darmkanaal.

De kwaliteit van vitaminetoevoegingen wordt niet alleen bepaald door de hoeveelheden van de verschillende vitaminen, maar ook door de verhoudingen tussen de verschillende vitaminen in het preparaat.

Van de mineralen spelen vooral calcium en fosfor een grote rol. Calcium is o.a. belangrijk voor de functie van het zenuwstelsel. Calcium en fosfor zijn samen essentieel voor de ontwikkeling van het skelet. Beide mineralen moeten in een goede verhouding ten opzichte van elkaar in de voeding aanwezig zijn.

Van de sporenelementen kunnen we o.a. noemen: ijzer, koper, zink en mangaan. Deze sporenelementen spelen op verschillende manieren een

rol in de lichaamfuncties. Van ijzer is o.a. bekend, dat dit noodzakelijk is voor de aanmaak van rode bloedcellen. Bij een tekort ontstaat bloedarmoede.

Van sporenelementen zijn slechts kleine hoeveelheden in de voeding nodig.

Bij tekorten van vitaminen, mineralen en sporenelementen kunnen er talloze problemen ontstaan.

Ook komen er problemen, als er een overmaat van vitaminen, mineralen en sporenelementen wordt verstrekt. Een bekend voorbeeld van een overmaat is een te hoog gehalte aan ijzer in de voeding bij o.a. beo's en toekans. Deze vogels gaan de overmaat aan ijzer in de lever opslaan, waardoor er uiteindelijk ernstige leverafwijkingen ontstaan.

Zowel bij een overmaat aan calcium als bij een tekort aan calcium kunnen er o.a. skeletproblemen optreden.

Onder normale omstandigheden moet de voeding van vogels zodanig zijn samengesteld, dat extra toevoegingen onnodig zijn.

In geval van onvolwaardige voeding, ziekte en andere bijzondere omstandigheden kunnen toevoegingen, afhankelijk van de omstandigheden, noodzakelijk zijn.

Toevoegingen dienen bij voorkeur via de voeding te worden verstrekt.

De houdbaarheid van vitaminen is beperkt en sterk afhankelijk van de verpakking en de manier van bewaren. Vitaminen kunnen in vloeibare vorm sterk aan activiteit verliezen en moeten bij voorkeur koel, donker en in een gesloten verpakking worden bewaard. Vitaminen in droge vorm zijn beter houdbaar en lopen in kwaliteit minder snel terug.

Het toedienen van vitaminen via het drinkwater is ongewenst. De kwaliteit van opgeloste vitaminen kan in korte tijd sterk teruglopen. Vooral de activiteit van vitamine C vermindert in water zeer snel.

Vitaminen verminderen de drinkwaterkwaliteit, omdat de groei van bacteriën in de hand wordt gewerkt. Vooral tijdens een kweekperiode, met hogere temperaturen, is er een risico van verontreinigd drinkwater. Toegevoegde vitaminen in het drinkwater vergroten dit risico.

● **Aminozuren:**

Aminozuren zijn de bouwstenen van eiwitten en zijn van groot belang binnen de voeding.

Van de aminozuren zijn er 10 essentiële aminozuren, die niet door de vo-

gel zelf kunnen worden aangemaakt en daarom in de voeding vertegenwoordigd moeten zijn. Deze aminozuren moeten in een goede verhouding worden toegevoegd, om een optimaal effect te hebben.

Zaadmengsels bevatten onvoldoende van de essentiële aminozuren. Een voeding voor zaadeters, die uitsluitend uit zaden bestaat, is daarom altijd onvolwaardige voeding.

● **Elektrolyten:**

Elektrolyten zijn zouten, die een belangrijke rol spelen in de vochtthuishouding.

Deze elektrolyten worden door de dierenarts vooral gegeven of toegediend bij vochtverlies/uitdroging, zoals o.a. bij diarree en braken. Elektrolyten kunnen als infuus of als injectie worden toegediend. Elektrolyten zijn ook in poedervorm beschikbaar om via het drinkwater of via de voeding te verstrekken.

● **Melkzuurbacteriën**

kunnen worden verstrekt aan vogels. Deze bacteriën kunnen zowel voorbehoedend als in combinatie met een behandeling worden gegeven.

Melkzuurbacteriën kunnen in de vorm van biogarde (yoghurt) ofwel in poedervorm worden gegeven.

● **Vloeibare voedingen**

kunnen een belangrijke rol spelen bij de behandeling van verschillende ziekteproblemen. Door middel van vloeibare voedingen kan de vogel worden ondersteund. Medicamenten kunnen via deze (dwang)voeding worden gegeven. Tevens krijgt de vogel via deze voedingsmethode vocht toegediend.

CONCLUSIES

- Elke vogelliefhebber/kweker doet er goed aan, om tijdig contact te zoeken met een (vogel)dierenarts. Het is daarbij belangrijk, dat de betreffende vogeldierenarts bekend is met de achtergrondinformatie van het bestand.
- Met de "eigen" dierenarts kan worden overlegd, hoe te handelen, als er (spoed)problemen zijn. Daarbij is van belang om tevens te overleggen over goede preventieve maatregelen.
- Met de (vogel)dierenarts kan worden overlegd over het gebruik en de keuze van medicijnen, als zich problemen voordoen.

ysel

Zelf kweken van levend voer

Voor de kweek kunnen kistjes, plastic bakjes of grote bloempotten gebruikt worden. Als substraat dient een mengsel van twee delen losse, luchtige zwarte aarde en één deel zand, waaraan een beetje fijn gezeefde turfmoir is toegevoegd. Er mogen onder geen voorwaarde andere wormen of insecten in de aarde zitten! Ook beslist geen chemische meststoffen!

Dit substraat wordt vochtig gemaakt en gemengd met een theelepel broodkruimels per liter aarde. Aarde ruim voor de helft licht in pot of bak doen.

Daarna kweekportie enchytraeën op de aarde en hier overheen weer aarde, tot de pot voor 3/4 gevuld is. De aarde zodanig vochtig houden, dat deze een donkere kleur blijft houden. Het mag echter beslist niet te nat zijn! Ook mag de aarde niet klonteren.

Op de aarde wordt een glasplaatje gelegd. De kweek moet niet te warm staan; de beste kweektemperatuur ligt bij ongeveer 14 à 15 graden Celsius.

De wormpjes kunnen geen licht verdragen, wel veel lucht. Zet de kweek dus in het donker.

Als voedsel voor de enchytraeën wordt van alles aanbevolen. Naar mijn mening zijn geschikt: in melk gekookte havermoutbrij, tot brij gekookte groenteresten, in melk geweekt wittebrood. De wormpjes houden dus van zetmeelrijk voedsel. Tijdens het bereiden van de havermoutbrij een mespuntje margarine en suiker toevoegen.

Voedselresten, die na drie dagen niet verbruikt zijn, moeten verwijderd worden. In plaats daarvan dient men nieuw voedsel toe. We moeten er zorgvuldig op letten, dat geen oud voedsel achterblijft: dit gaat rotten of schimmelen. Het bevordert de ontwikkeling van mijten, die de hele kweek kunnen bederven. De voedselbrij dient op de aarde gebracht te worden met daarop het glasplaatje (tegen schimmelen).

Het is raadzaam 2 of 3 kweekkistjes in gebruik te nemen, waarvan er één

Zoals reeds aangekondigd, volgt nu het vierde artikeltje over het zelf kweken van levend voer. Deze keer zal ik het hebben over het kweken van enchytraeën.

Deze dunne, witte wormpjes zijn vooral bekend bij de aquariumliefhebbers, maar ook voor onze gevleugelde dieren zijn ze een prima voer.

*De enchytraeën (*Enchytraeus albidus*) zijn verwant aan onze regenwormen en behoren tot de borstelwormen. Ze bereiken een lengte van 20 à 30 mm.*

voor direct gebruik dient, terwijl we de beide andere wel van voedsel voorzien, maar die verder met rust gelaten worden.

Het zou beslist fout zijn, uitsluitend en alleen als levend voer enchytraeën te voeren. Ze geven, vooral bij kweekdieren, aanleiding tot vervetting, door hun hoge waarde aan koolhydraten. Een à twee maal een portie voeren is genoeg.

Ook buiten kunnen we heel gemakkelijk enchytraeën kweken en wel in een kuil met compost (we verstaan daaronder een in de grond gegraven gat zonder cementwanden). We vinden de witte wormpjes in bijna alle oudere compostkuilen.

Onder in de kuil moet een laag compostaarde aanwezig zijn, want alleen daarin voelen de enchytraeën zich thuis. Een hoek wordt met planken afgezet, zodat we niet iedere keer eerst pas gedeponeerde tuinafval, blad, onkruid, enz. behoeven te verwijderen. De gereserveerde hoek wordt een beetje vlak gemaakt. In een klein kuiltje brengen we een handvol in melk geweekt wittebrood, dat we met een dunne, platte steen afdekken. Om de

kweek te beschermen tegen weersinvloeden, dekken we het geheel met een stukje dakasfalt af. Bij langdurige droogte moeten we natuurlijk voor het nodige vocht zorgen.

Ook zo'n buitenkweek heeft zijn schaduwzijden. Aangelokt door het voedsel arriveren spoedig andere, ongewenste meeëters, vooral de verschillende wormen, die het voer zo snel consumeren, dat voor de enchytraeën niet veel overblijft. Zo is het mij ook eens vergaan. Tien weken ging alles goed. De kweek deed het prima en ik kon er dagelijks enchytraeën uit putten. Toen moest ik echter constateren, dat er steeds minder enchytraeën waren en steeds meer mestwormen. Wat te doen? Opruimen, zoveel mogelijk enchytraeën verzamelen en de mestwormen verwijderen.

Door het rottingsproces wordt in de compost zoveel warmte geproduceerd, dat de temperatuur ook bij felle vorst nooit beneden de 5 graden Celsius daalt, als we tenminste de in het najaar afgevalven bladeren op de composthoop deponeren. Soms is de kweek lange tijd buiten goed te houden, hetgeen grote hoeveelheden enchytraeën oplevert.

Tot slot nog eens de belangrijkste gegevens voor de kweek van enchytraeën:

1. Zet de kweek **luchtig**, maar **niet licht**.
2. **Vochtig**, maar **niet te nat**.
3. Juiste hoeveelheid voedsel en kwaliteit.
4. Niet te vroeg en niet te veel oogsten.

Bij een goede behandeling kunt u de kweekpartij na 5 tot 6 weken "oogsten". Ik wens u een goede kweek!

Frans Delnad.

Ken je de groene kardinaal?

*De Groene of Gele kardinaal (**Gubernatrix cristata**) is een minder bekende, maar niet minder mooie kardinaalvogel uit het Zuidamerikaanse gebied.*

Ze zijn circa 20 cm groot. De mannetjes hebben een olijfgroen-geel-zwart verenkleed, met een lange, spitse en zwarte kuif, zwarte teugel en keelvlek, gele keel en wenkbrauwstreep.

De wangen zijn groen, het vleugeldek en de vleugels zijn zwart met brede, gele tot geelgroene zomen. De staart is zwart met een gele zoom. De onderdelen zijn groengeel tot geel. De rug is soms duidelijk zwart gestreept. De vrouwtjes hebben witte wenkbrauwen, een witte baardstreep, grijzige oorstreek en bovenborst.

Oorspronkelijk vindt men deze kardinaalachtige, die behoort tot de **Emberizinae** (onder andere gorzen, Amerikaanse mussen, kardinalen), in Brazilië, Bolivia, Paraguay, Uruguay, het noorden van Patagonië, Argentinië, en is onder andere bekend in het zuidoosten van Brazilië, tot de Rio Grande D.S., het oosten van Argentinië tot de Rio Negro, en een toevallige gast in de regio Tucuman.

Ze houden zich op in bosrijke gebieden, graslanden, lichte bossen, cultuurland, dichte struikvegetaties en allerlei soorten bosachtige vegetaties.

Er is slechts één soort Groene kardinalen, behorend tot het geslacht **Gubernatrix**, zonder ondersoorten. Ze is nauw verwant aan de echte kardinalen **Paroaria** en aan de **Pitylus**soorten.

De Groene kardinaal wordt reeds vanaf begin vorige eeuw in Europa ingevoerd en wordt zeer regelmatig waargenomen in de tuinvolière, kamer of kool. Volgens Dathe (1986) wordt de Groene kardinaal al ruim 250 jaar gehouden.

Deze soort kan een groot deel van het jaar buiten, maar dient in de winter en tijdens koude periodes over een verwarmde ruimte te beschikken. Ook een kamervolière en een gezelschapsvolière kunnen worden aanbevolen.

Solitaire vogels zijn verdraagzamer tegenover andere medebewoners en prachtvinken. Paarsgewijze gehouden kardinalen zijn veel agressiever; tijdens de broedperiode dienen ze apart te worden gezet.

Men doet er goed aan, de kardinalen over een ruime, goed beplante volièrte te laten beschikken, met veel dichte struiken, zoals naaldboompjes, Buxus ("palm"), ligusterstruiken, wat besdragende struiken of wat slinger- en klimplanten.

Van nature broeden kardinalen in dichte bomen en struiken, ook wij dienen hiervoor dus te zorgen. We kunnen de volièrte eveneens voorzien van een nestmandje of draadkorfje (bijvoorbeeld voor kanaries en vinkachtigen). Ook dient wat los, vezelachtig materiaal te worden verstrekt: haren, wol, grassen, halmen, varens, mossen, bladeren.

Het nest is een los en slordig bouwsel, waaraan beide vogels bouwen.

De broedtijd neemt zo'n 14 dagen in beslag. Ook het mannetje broedt.

De jongen verblijven ongeveer 16 dagen in het nest. Beide ouders verzorgen en voederen de jongen. Na het uitvliegen van de jongen is het vooral het mannetje, dat instaat voor de verzorging van het kroost. De jongen doen er nu nog ruim 3 weken over om volledig zelfstandig te worden. Direkt daarna dienen de jongen van de ouders te worden gescheiden.

Volgens Dathe (1986) is deze gemakkelijk te houden soort een succesvolle broedvogel in de volièrte, die in gevangenschap normaal gezien 3-4 eieren legt per legsel, en waarbij kwekers reeds erin slaagden 4 nestrondes in één seizoen groot te brengen, wat wel wat veel is voor zo'n beperkte periode. De nestperiode bedraagt in gevangenschap doorgaans 14 - 17 dagen.

De Groene kardinaal is een gemakkelijk te houden soort, die wel niet winterhard is en niet bestand tegen regen en vocht. Hierdoor moet hij altijd kunnen beschikken over een overdekte, tochtvrije

ruimte. Men kan dan ook het beste een deel van de volièrte afdekken.

Het voedsel van deze mooie, vinkachtige kardinaal bestaat hoofdzakelijk uit allerlei zaden, haver, negerzaad, boekweit, zonnebloempitten, maar ook een deel levend voer met insecten, eivoer, meelwormen, mierenpoppen, maden, rupsen, kleine wormen en krekels.

Door het hoofdvoedsel mag men haast dagelijks wat fruit, appel of een beetje bessen mengen.

Groene kardinaal man